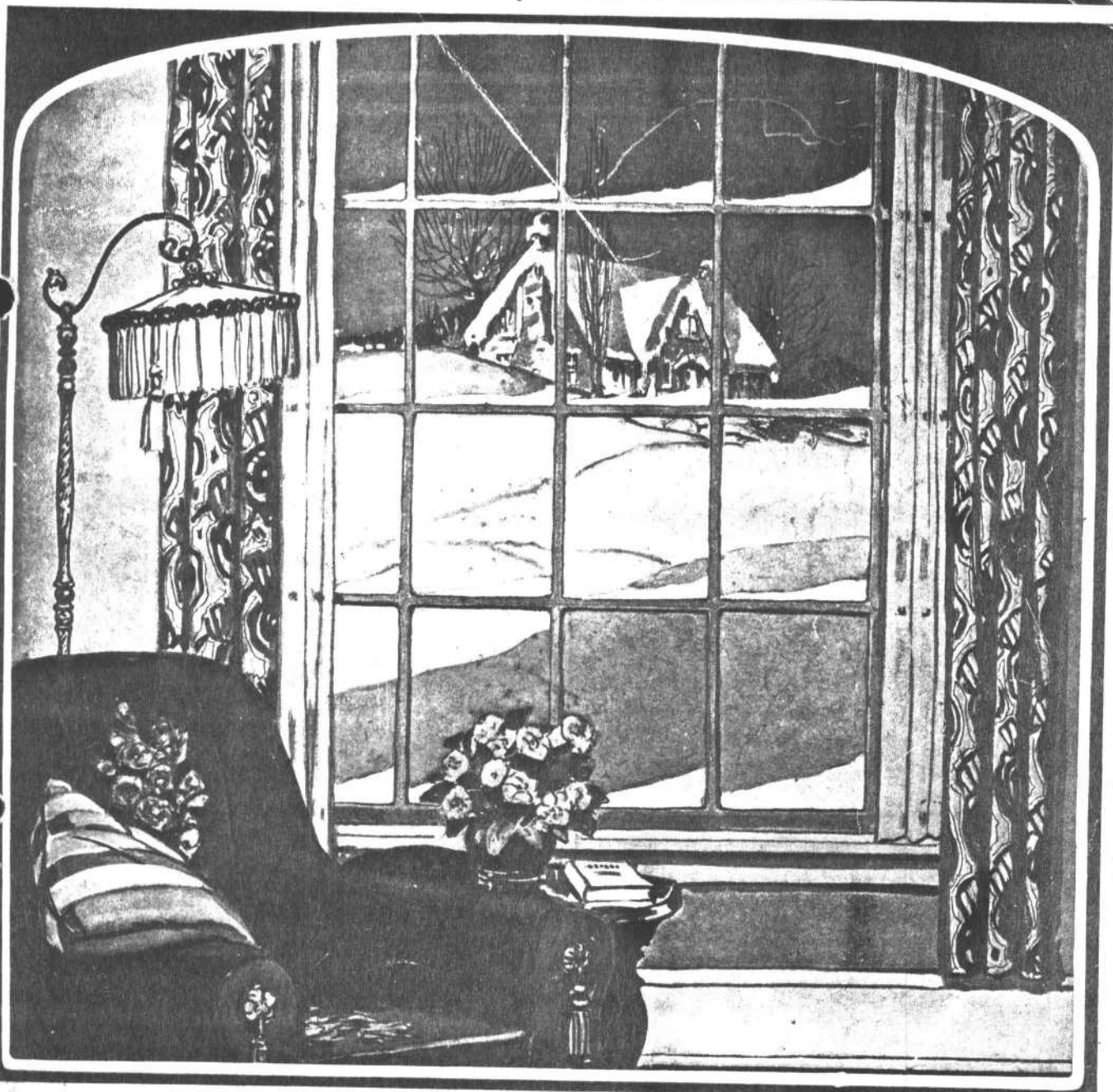

SAMBAND

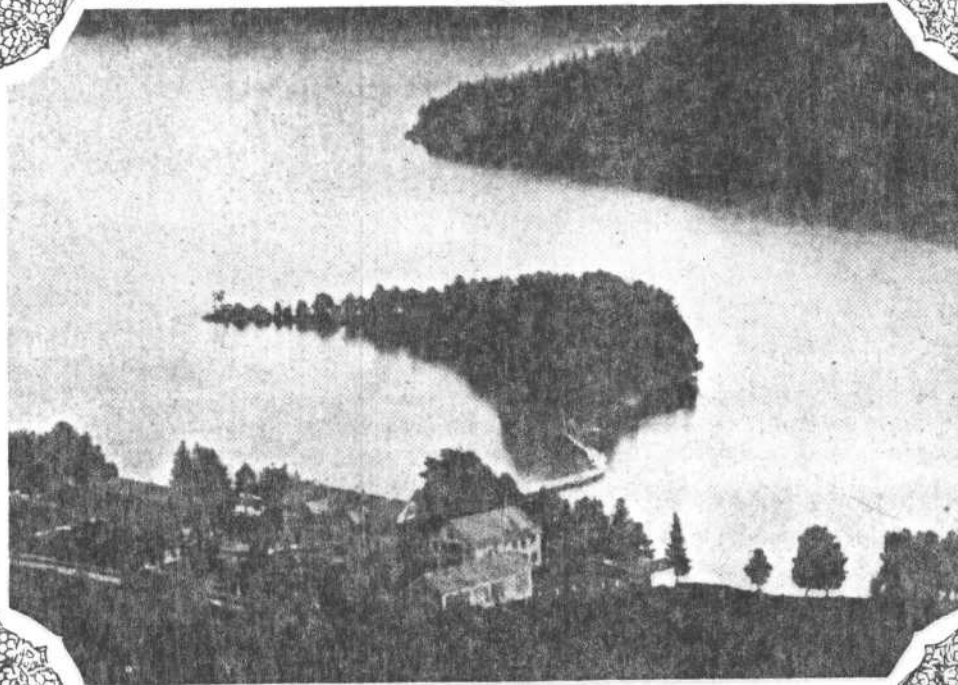
Nr. 1-2

Minneapolis, Minn.

1924

PUBLISHED BY
VALDRIS SAMBAND

Valdres

Mel. Millom bakkar og berg — —

*For den fremmede mann er du dalen,
er du Begna med fjord efter fjord;
men for oss er du heimen og valen,
hvor vi stridde og ryddet oss jord.*

*For den fremmede er du seks søstre:
du er Etnedal, Nord-Aurdal, Vang,
du er Slidrene, vestre og østre,
du er Sør-Aurdal, ofte kaldt Bang.*

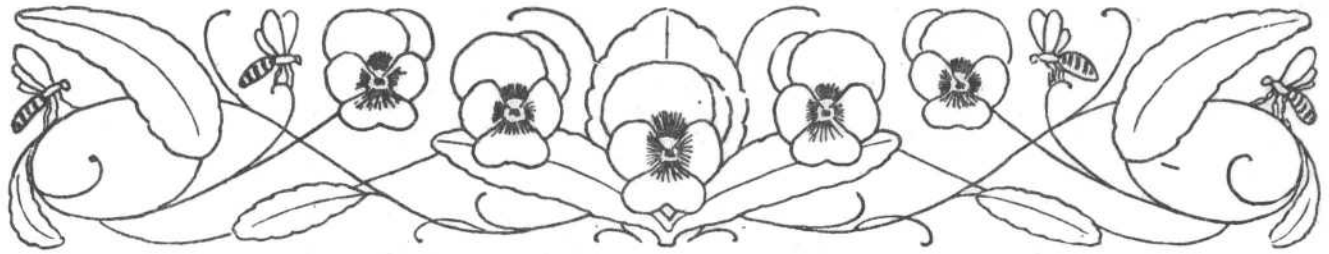
*Men for oss er du kammers og kove,
er du stuen med mor og med far;
ja, for oss er du stabbur og laave,
er du skole og kirke og gaard.*

*For en farende mann er du skogen,
er du høifjell med setrer belagt;
men for oss er du øksen og ploegen,
er du aaker og buskap og jakt.*

*Blandt de ryddede jorder og bakker
laves fjellbondens daglige liv,
og man sier, at dalen er vakker,
der han sitter med barn og med viv.*

*For den utfarne sønn er du fredet,
er du fredet, og minnet er tyst;
ti for ham er du vuggen og stedet,
hvor han drømte ved moren sitt bryst.*

TORBJØRN STRAND.

THOMAS LAJORD

THOMAS LAJORD blev født paa gaarden Lajord i Vang i Valdres den 26de feb. 1842. Eftertrykket lægges naturligvis paa første stavelse i navnet. Mange franske navn begynder som bekjendt ogsaa paa La, og disse bør ha eftertrykket paa sidste stavelse. Lajord ser altsaa nærmest fransk ut for dem som ikke forstaar norsk, og saa blir det selvfølgelig uttalt Løjord, med bestemt eftertryk paa sidste stavelse. En snodig prøve paa den skjæbne som navnene ofte maa friste naar forskjellige folkefærd blandes sammen.

Thomas Lajords forældre var Thorstein Thorsteinsen Lajord og Ingeborg Thomasdatter, født Nertrøst. Han gennemgik en lærerskole og var i mange aar lærer i sin hjembygd. Biskop Arup la merke til den gløgge unge mand og raadte ham til at studere, men der var ingen utsigter til det. I 1869 blev han gift med Maren Thronsdatter Kattenvold, og aaret efter reiste de til Amerika. Først opholdt de sig en tid i Goodhue county, Minnesota. Men senhøstes samme aar flyttede de til det norske nybygge nær Farnington i Dakota county, Minnesota, hvor Lajord i fem aar var beskæftiget som skolelærer, kirkesanger og farmarbejder. Siden fortsatte han med samme beskæftigelse ved New Richland i Waseca county, Minnesota.

Sterke venskapsbaand blev knyttet mellem Lajord og Knute Nelson, og i 1891 flyttede Lajord med familie til Alexandria, Minnesota, hvor Knute Nelson bodde og hvor Lajord en tid hadde beskæftigelse i en møbel-fabrik. Senere skaffet Knute Nelson ham ansættelse ved statens vegt- og korninspektion i Minneapolis, og

i 1897 flyttede familien efter ham til Minneapolis og har siden boddet der. Nu blev det lettere for Lajord at sætte sig ind i hvad der rørte sig i tiden, og de sidste aar av hans liv var mindre byrdefulde end de 27 aar som for en stor del blev vidd skolegjerningen.

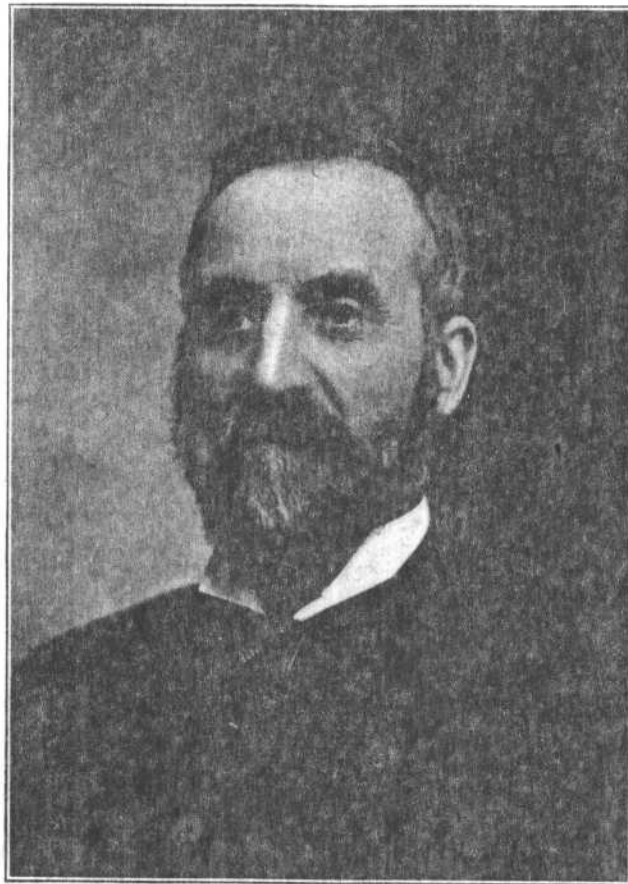
De sidste aar av sit liv var Lajord ansat i senator Knute Nelsons kontor i Washington og vaaren 1906 opholdt han sig der. Han klaget over ildebefindende, og da sommervarmen satte ind for alvor blev det værre. Hans hustru reiste til ham og lægene gjorde sit bedste, men hans kraftige legeme bukket under. Han døde paa Providence Hospital i Washington den 7de juli 1906, og den 11te blev han under stor deltagelse begravet i Minneapolis.

Om Thomas Lajord skrev senator Knute Nelson:

“Han var i sandhet en bra og hæderlig mand, som tok livet med alvor og var tro i ethvert hverv som blev lagt paa ham.”

Hvor stor pris senator Nelson satte paa ham fremgaar av et brev som han skrev til Lajord et aars tid efter at denne flyttet til Minneapolis. Her anføres bare nogen faa linjer — uten oversættelse, da de var skrevet paa norsk:

“Der er ingen som har flyttet fra Alexandria siden jeg kom dit som jeg har saknet saa meget som Dem. Jeg har hat mange naboer deroppe, men bare en “granne”, og det var Dem. Jeg gaar næsten aldrig forbi Deres hus uten at De kommer mig i tanker. . . . Det glæder mig at høre hvor god fremgang Deres barn gjør. De er særdeles lykkelig som har saa flinke og gode barn — det er den bedste skat av alt.”

Thomas Lajord

LÆRERGJERNINGEN

En stor del av sin bedste kraft la Thomas Lajord ind i sit arbejde som skolelærer — 11 aar i Vang i Valdres, 5 aar i Dakota county og 11 aar i Waseca county, Minnesota, ialt 27 aar. "Fusket i faget," sa han selv en gang, medens sandheten ligger nærmere den anden yderlighed, idet han utførte alt sit arbejde med sjelden samvitighetsfuldhet. I Vang begyndte han med omgangsskole, men sluttet som lærer ved den faste skole paa Klokkahaugen. I Dakota county (1870—1876) skulde han faa en dollar dagen og kosten for at holde religionsskole i private hjem. Det var ikke noget fett embete. Hans virkefelt omfattet nabølaget ved Christiania samt Northfield, Fox Lake, Faribault og "Tyske Grova" (den tyske skoglund). Ofte var han pastor N. A. Qvammens kirkesanger paa disse steder. Med alt dette stræv blev der bare to—tre maaneders skole om aaret, og for at opholde sig og familien maatte Lajord ta til takke med farmarbeide — i høislaatten, skuronnen, hvetestakkingen og træskingen.

Ved siden av dette praktiske stræv var der netop paa den tid ogsaa et aandelig røre som satte sindene i bevægelse. Ved Christiania fik nemlig pastor N. E. Wikre fra Konferentsen indpas, og stemningen mellem hans folk og synodefølket var da mildest talt ganske andet end opbyggelig. For at benytte Mrs. Lajords egne ord blev pastor Wikres folk av mange anset for at være "værre end hedninger." Før Lajord flyttet ut av Dakota county søkte ogsaa Erik L. Petersen at vinde tilhængere i Faribault og Northfield. Denne mand hadde forsøkt sig som katolsk munk; men dette vilde ikke rigtig gaa, og saa nedsatte han sig som episkopalprest i Faribault. Der var altsaa mere end nok til at holde folk i spændt virksomhet baade i legemlig og aandelig henseende.

I Waseca county (1876—1888) var lønnen ogsaa en dollar dagen og kosten. Men i det strøk hadde kirkefolket for skik at benytte de offentlige skolehus for religionsundervisningen naar der ikke var engelsk skole, saa Lajord var nu fri for omgangsskolens eiendommelige besværligheter. Skolegjerningen rak dog ikke langt som indtægtskilde, og saa var det ved siden av de uhyre hædede og seneseige farmere at slite sig gjennem den ene "onn" efter den anden i de hete sommermaaneder. Naar det gik slik aar efter aar uten utsigt til forandring hen imot lettere kaar, saa blev religionslærerens stilling omtrent den vanskeligste og mest byrdefulde i nabølaget. Lajord elsket nok lærergjerningen, ellers hadde han ikke holdt ut saa længe som han gjorde.

Det traf sig slik at naadevalgstriden i Synoden var paa det heftigste medens Lajord opholdt sig i Waseca county. Det var selvsagt at en saa lysvaaken mand som Lajord maatte kaste sig ind i denne strid med hele sin sjæl. Like saa selvsagt var det at han som et stykke av et fornuftmenneske maatte ta det standpunkt han tok. Medlemmene av synodemenighetene ved New Richland var langsomme i vendingen, og saa var de i det hele tat nok saa vel tilfreds med den bestaaende tingenes orden. Men saa meget ivrigere var Lajord paa sin side, og folk som er godt kjendt med forholdene paa stedet har erklært, at det er et stort spørsmaal om disse menigheter hadde gaat med anti-missourierne hvis det ikke hadde været for Lajords ivrige overtalelsesarbeide,

KIRKELIG ARBEIDE

Thomas Lajords ihærdige arbeide for det anti-missouriske Broderskap i Waseca county var splittelses-agitation, ialfald fra et lokalt synspunkt. Men paa samme tid var han foreningsven med liv og sjæl. Han kunde ikke skjønne hvorfor de norske lutheranere i Amerika skulde staa adskilt, ja endog paa fiendtlig fot mot hverandre. Hans liv viser at han for fuldt alvor mente hvad han lot trykke i 1901:

BØN

Gud, riv maska taa mange taa dai fyro so ha lurt us nørskad'n te sjiljast i mæst alt; o daa heldan væst i relion!

Jere du dæ, so vilja følkø vaknø up o betænkji i koslax følji dai vøro, o daa vilja dai samlast att, so dai kunnø bli te nyttø og glee før se sjølve o før land o folk. Amøn!

Lajord var ikke en mand som lot det bero bare med tomme ønsker. Da han bosatte sig i Syd Minneapolis søkte han med flid at faa forening mellem Bethel (Forenede Kirke) og St. Lukas (Den N. L. Frikirke), to smaa menigheter i samme strøk. Det mislykkedes. Men han gav ikke op for det. Kirkelig forening blev et av hans store fremtidssyner. Han hadde det haab at bygdelagsbevægelsen ogsaa vilde bidra sit til at fostre en kameratslig stemning blandt kirkefolket og derved bane veien for kirkelig forening. Mange kløktige kirke-mænd maa nu indrømme at "ain avdanka skulømaistar" — for at bruke hans egne ord — paa dette punkt laget et regnestykke som var saa rigtig at hans samtidige neppe ante det.

Her er stedet at forfølge denne tanke litt videre. Blandt Lajords efterlatte papirer er der et som berører denne hans fagre fremtidsdrøm. Dokumentet er datert "Staten Indiana den 15de mai 2013." Her er mange rare ting! Lajord behandler her vore store kirkefyrester omtrent som han var vant til at behandle sine mere eller mindre brydsomme skolegutter. Først kommer en del almindelige uttalelser, og av disse anføres det som kaster mest lys over den store drøm:

"Da (henimot slutningen av forrige aarhundrede) var der et utal av synoder og samfund iblandt skandinavernene, saa de blev set ned paa av alle tænkende mennesker som et trættekjært, egensindig folkefærd. Bare blandt de norske eksisterte der paa en gang en 5—6 samfund og endda en vægtig slump som aldeles hadde faldt fra alt kirkestel. Nu er . . . ikke bare alle skandinaver forenet i en synode, men alle lutheranere i hele landet danner kun en eneste synode. Da var der en staahei angaaende læreforhandlinger. . . . Der forhandlede, diskutertes og disputertes saa hele folket laa i disputerkur som gigtsyke nu i dampkur."

Derpaa nævnes elleve fremstaaende mænd, hvorav ikke mere end to er i live medens dette skrives. I dette kirkehistoriske galleri forekommer uttryk som "De som førte an i dette aandelige slagsmaal var især . . . en ulærd prædikant med et uovervindelig mod, sprudlende vid og seig utholdenhet . . . ubønhørlig skarphet mot sine motstandere . . . en saare fiffig person med kongelig holdning, flot sprog, egte jænksmarthet og en høielighet eller smidighet som søker sin like endog i vor tidsalder . . . især bekjendt for sine glimrende avisartikler imot sine motstandere . . . den mest kantede av hele flokken like til idag . . . ingen forstod ham, og en har sagt at han neppe skjønnte sig selv . . . et baade dygtig og urolig samt ustadig hode. . . . Da majoriteten i hans samfund var inde

for forening blev han saa bedrøvet, indignert og alterert at han tok døden derover, profeterende at foreningen snart vilde ryke i tusener av stykker, filler og stumper redaktør i mange sprog og lærer i flere.”

Dette profetiske dokument avsluttes med følgende dom:

“Siden omtales mange mindre personligheter — men ikke mindre i kamphidsighet, intolerance og disputerlyst. I de dage var det vistnok tyndt bevendt med helligheten. Alt som skreves da aander av en fæl bitterhetsaand.”

REPUBLIKANER

Fra borgerkrigen og nedover et par aartier eller vel saa det var den overvældende masse av nordmændene i Amerika republikanere. Det republikanske parti hadde ved at avskaffe slaveriet utført et saa velsignet storverk at partiet fortjente alle rettænkende menneskers hengivenhet. Selve ordet “demokrat” lød for mange som noget skammelig, ja ugudelig. Mange bra mænd la et næsten religiøst alvor ind i sin troskap mot det republikanske parti. Thomas Lajord var en av disse. Han hadde let for at digte, og her er en prøve paa hans politiske begeistring i form av et digt, hvis stemning er tydelig nok trods de apokryfiske hoder:

MINNESOTAS SENATORKAMP I 1905

*Clapp tok en tur for prinsessen at vinde,
hende han vandt efter frygtelig kamp.
Lange vil folkene dette sig minde,
fæle var troldene han overvandt:
Et med tre hoveder, et hadde ni —
et bare to, men saa store som ti.*

*Kjæmpene rustet sig klogelig lange,
møtte saa Clapp uti staden St. Paul.
Hidsende ord de til hannem straks slænge,
vinde prinsessen var vist deres maal.
Smilende sa hun: “La se nu, hr. Clapp,
at du dem banker med svøpe og kjep!”*

*Kampen begyndte med skraal og med banden,
troldet med to laa paa pladsen i hast.
Derpaa han støtte for brystet den anden,
han med de tre løp da rasende “fast.”
Clapp tok prinsessen — saa skjøn som en sol —
med hende sitter han nu paa sin stol.*

*Vi, dine venner, dig ønsker til lykke!
Sciæren vandt du, og folket er glad.
Staten det gavnet — det er vores tykke.
Motta mit simple, ukunstlede kvad.
Held vi dig ønsker, det sikkert du faar!
Lange du leve i Uncle Sams gaard!*

Til minde om den 17de januar 1905.

Av T. L.

Her skal nævnes endnu et utslag av denne politiske stemning. Da John Lind blev valgt til kongresmand som demokrat holdt Odinklubben i Minneapolis en festmiddag til ære for ham. Det var ikke noget husmandsstel — “syv dollars pr. tallerken” hette det — og senator Knute Nelson blev ogsaa indbutt som gjest. Men da syntes Lajord at skamløsheten slog ut over alle grænser: Indby en hædersmand som Forenede Staters senator Knute Nelson til en fest for Lind, som

selv en gang var republikansk kongresmand men siden forraadte sit parti og gik over til fienden! Hadde senator Knute Nelson nogensinde været utsat for en slik vanære?

VALDRESSØN

Som ekte valdressøn med selvopofrende hengivenhet for Valdres og hvad der stammer fra Valdres er det, at Thomas Lajord har ret til en hædersplads i dette skrift.

Som millioner andre i den gamle verden fandt ogsaa Lajord livet i hjembygden saa trangt og strævsomt at han valgte at reise ut selv om han maatte slite av nogen av hjertets sterkeste baand. Den umiddelbare aarsak i dette tilfælde var at Lajord “syntes han blev uretfærdig forbigaat ved besættelsen av en kirkesangerpost i sognet.” Men en glødende kjærlighet til hjembygden bevaret han dog til det sidste. De første aar i Amerika slet han saa haardt at det la beslag paa alle hans kræfter. Senere fandt han litt mere pusterum, og da var han straks rede til baade i ord og handling at vise sit hjertelag for Valdres og valdressøtten.

Først bør nævnes det skridt som førte til at hans navn vil mindes saa længe som den amerikanske norrønastamme mindes. Den historiske kjede ser nemlig omtrent slik ut: Bygdelagbevægelsen er en viktig del av denne stammes liv; denne bevægelse var en følge av Valdris Sambands arbeide; og endelig er Thomas Lajords navn uadskillelig knyttet til Valdris Sambands tilblivelse.

Hvorledes? Her er svaret: “Den som først offentlig frembar ideen om et møte av valdresser er vistnok Thomas Lajord i et længere brev til “Nordvesten” 2den februar 1899” (A. A. Veblen i “Valdresser i Amerika, Aarbok 1922” side 46). Omkring 800 mennesker samledes i Minnehaha Park i Minneapolis den 25de juni 1899 med Thomas Lajord som formand. Dette var det første av hundreder av bygdelagstevner som siden er blit holdt i forskjellige dele av Amerika. Ved dette saa vel som ved paafølgende Valdressstevner læste Lajord op et-digt som han hadde skrevet for anledningen.

Sit arbeide for Valdris Samband tok Lajord meget alvorlig. Dette viste sig tydeligst da han laa paa sottesengen med den visse død like foran sig. Han uttalte sig da om det næste valdressstevne, som skulde holdes et par maaneder senere. “Jeg vilde nok være med endnu en gang i Como Park,” sa han til Juul Dieserud. Han hadde allerede sit digt færdig for stevnet og læste det op.

Et vakkert bevis paa sin kjærlighet til hjembygden og dens folk gav Lajord da han stod i spidsen for indsamlingen av penger til altertavle for kirken paa Hensaaansen. Altertavlen blev malt av Mrs. Sarah Raugland i Minneapolis. Hun stammer selv fra Valdres, og Lajord sa at hun malte den “næsten for intet.”

Og saa bør det nævnes at de sterkeste av Lajords mangfoldige digt gjaldt Valdres og valdressene, og valdressmaalet var *naturligvis* det eneste som var værdig til at brukes for dette øiemed. Det er til dels forbløffende at se hvor opfindsom han var naar det gjaldt at faa rim i endestavelsene.

SANG OG MUSIK

Lajords musikalske begavelse var mere end almindelig stor. Det faldt da saa naturlig at han blev leder i kirkesangen hvorsomhelst han kom. Medens han var skolelærer var det jo litt hjelp i at tjene som kirke-

sanger ved siden av lærergjærningen; men forresten blev det nok smaat med erstatningen for det arbeide som han utførte paa sangens omraade. I Waseca county dannet Lajord en sangforening blandt ungdommen, og det gik bare godt. Da han flyttet til Minneapolis var det saa ynkelig bevendt med sangen i den menighet (Bethel) han sluttet sig til, at han like- som maatte bryte sig frem med magt ved at brumme høit nok til at overdøve de andre sangere i kirken. Denne tilstand egget ham op til at gjøre et ihærdig forsøk paa at faa bedre sang: Han samlet en del voksne mænd til et litet kor. Ikke noget fusk, mine herrer! De tok fat paa arbeidet med indøvelse av noter, og med tiden gik det saa godt at der blev almindelig begeistring for "Lajords oktet." Det bør da ogsaa bemerkes at siden den tid har sangen været god i Bethelkirken. Sangøvelsene holdtes i Lajords og sangernes hjem. Som en paaskjønnelse gav sangerne sin lærer en guldbeslaat spaserstok. Men den historie fik sine haker. Da Lajord kom tilbake fra Norgesturen maatte han blandt andet dra paa en del gaver fra valdreser i Norge til valdreser i Amerika. Paa tollboden i New York la betjentene merke til den pent antrukne herremand med den prægtige guldbeslaatte spaserstok. Der maatte vel være værdisaker at finde! Og saa gjorde de sig rigtig flid med at grave sig gjennom alt hvad han førte med sig — og tolden blev tilslut betydelig større paa grund av denne spaserstok. Lajord var ogsaa en flink fløitespiller.

LITTERÆRE INTERESSER

Thomas Lajord var en mand som med spændt opmerksomhet levet med i hvad der rørte sig i tiden. En slik mand vilde gjerne ha et ord med i laget, og ret som det var kom der stykker fra Lajords haand ind i de norsk-amerikanske aviser. Og hans skik var det at gaa hent paa tingen uten at ta altfor mange "litterære" hensyn. Bidragene kom tildels i digtform, og hans digt utmerket sig ved likefremhet og djervhet. Skjønt han var 28 aar gammel da han kom til Amerika og ikke hadde utkomme til at gaa paa engelsk skole, lærte han dog at bruke uventet godt engelsk baade i tale og skrift.

I de senere aar av sit liv skrev han ogsaa tildels i engelske aviser, og naar han fik tid til at forberede sig, kunde han holde en engelsk tale som slog an. Han var en arbeidsmaur, og naar der var tid tilovers kunde han skrive ned egne tanker eller oversætte fra engelsk uten nogen bestemt plan for at faa det trykt.

UNDERHOLDNING

Thomas Lajord var overordentlig begavet i den kunst at fortælle historier, og hans venner vet endnu at lægge ut om hvilken glæde de hadde naar de fik lytte til hans "rispor". Det var fra Valdres han hentet sit kjæreste stof. Endog som ældre mand var han spræk og spændstig og kunde utmerke sig i egte norsk springdans. Skjønt han var religionslærer næsten halve livet, holdt han sig nok ganske uantastet av den yderliggaaende pietisme.

NORGESREISEN

Sommeren 1902 hadde Lajord den store glæde at se sin hjembygd og sit hjemland endnu en gang. Han hadde selv lagt planen til at samle et større reisefølge, som kom til at bestaa av et "vikingetog" paa omkring 300 medlemmer, med Lajord som selvskreven fører. Høvdingen saa vel som hans mænd blev gjenstand for stor opmerksomhet og mange hædersbevisninger i fædrelandet. Lajord ga ut et stemningsfuldt digt om denne sin reise. Om avskeden fra Valdres heter det tilslut:

*"Da skar i jarsta o be farvel me slike folk, slika egne.
Dai sendø helsning te kor ai sjæl, so æ i haimvotno
tvegne.*

*Dai elskø us, o bea gøtt, før bødd'n, kar o kvende,
Dai nørskø jarsto slaa ret støtt, te livø har sin ende.*

*Herfraa me svara: Tak sko de ha, før venskap, hugna
o brevc!*

*Me vilja prøvø o levø bra, so de taa us sko ha glø-c.
Her møtast folk fraa hailø jor, dai kappast utø, innø.
O øftast haayrist: dai or Nor æ vande ve o vinnø."*

900-AARSFESTEN FOR KRISTENDOM- MENS INDFØRELSE I VALDRES*

DER blev sidste høst skrevet saa meget om de store 900-aars festligheder for kristendommens indførelse i Valdres at det nu mangler nyhetens interesse. Imidlertid var disse festligheder av saa stor betydning for valdresfolket paa begge sider havet at vi ikke kan utsende første nummer av Valdris Sambands ny organ uten at meddele en oversigt over disse historiske begivenheter og valdres-amerikanernes deltagelse i dem.

Det var ogsaa under følelsen av disse festligheters store betydning at Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika ved sidste aarsmøte valgte sin ærverdige formand, dr. H. G. Stub, til at repræsentere kirken og bringe dens hilsen til frændefolket i Norge. Likeledes valgtes dr. O. E. Brandt, vice-bestyrer for Luther Seminar, som repræsentant for dette norskhetens arnested i Amerika.

Mange valdres-amerikanere skrev at de længe hadde levet i haabet om atter en gang at gjense de vakre fjelddale i Valdres, hvor de var født og opvokset, men at vanskelige tider og deres forskjellige stillinger hindret dem fra at benytte anledningen. For de forholdsvis faa som kunde løsrive sig blev det av forskjellige grunde heller ikke mulig at reise i samlet følge.

De som først drog avsted var følgende: Pastor Helge Høverstad, Sioux City, Iowa; Andrew Dale, medlem av Valdris Sambands styre; Mr. og Mrs. Herman Karlsgot, Mrs. Marit Loe, Mrs. Maren Lajord

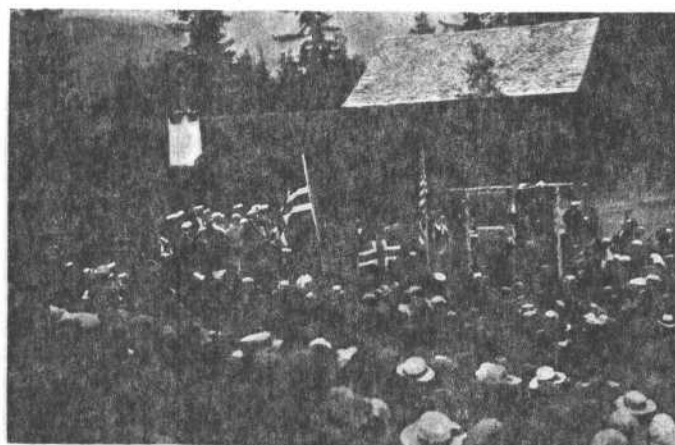
og hendes tre døtre, Clara, Carrie og Mrs. Marie Berg, alle fra Minneapolis, samt Mr. og Mrs. doktor Gisle Biornstad og datter, ogsaa medlemmer av Valdris Samband, da Mrs. Biornstad stammer fra Valdres. De fleste av disse reiste med "Stavangerfjord" av Den Norske Amerikalinde noen uker tidligere end resten av selskapet og møtte den sidste avdeling paa bryggen i Kristiania. Blandt disse var ogsaa jernbanekommissær O. P. B. Jacobsen og hustru fra Minneapolis.

Den sidste avdeling, som reiste med "Bergensfjord" av Den Norske Amerikalinde og ankom til Kristiania den 16de juli, var følgende: Mr. og Mrs. dr. H. G. Stub, dr. O. E. Brandt, prof. John Dahle, Mr. og Mrs. A. M. Sundheim, N. E. Wold, Roseau, Minn., H. E. Nordaker, Watertown, S. Dak., Bjørn Bjørnson, Ellsworth, Wis., Mrs. Sarah Raugland, Minneapolis, Mrs. Johanne Hustad, St. Paul, søstrene Kari og Margrete Lunsteen, La Crosse, Wis., og stipendiat Gunnar Malm. Den sidste er ikke valdres, men var medlem av reiseselskapet og tok som en begyndelse til sine studier aktiv del i alle festlighetene under opholdet i Norge. Reisen med "Bergensfjord" var enestaaende behagelig i enhver henseende.

*) Referater i "Valdres", "Aftenposten", "Tidens Tegn" og "Nordmænd Jordan Rundt" er sterkt benyttet.

Festen paa Frognersæteren

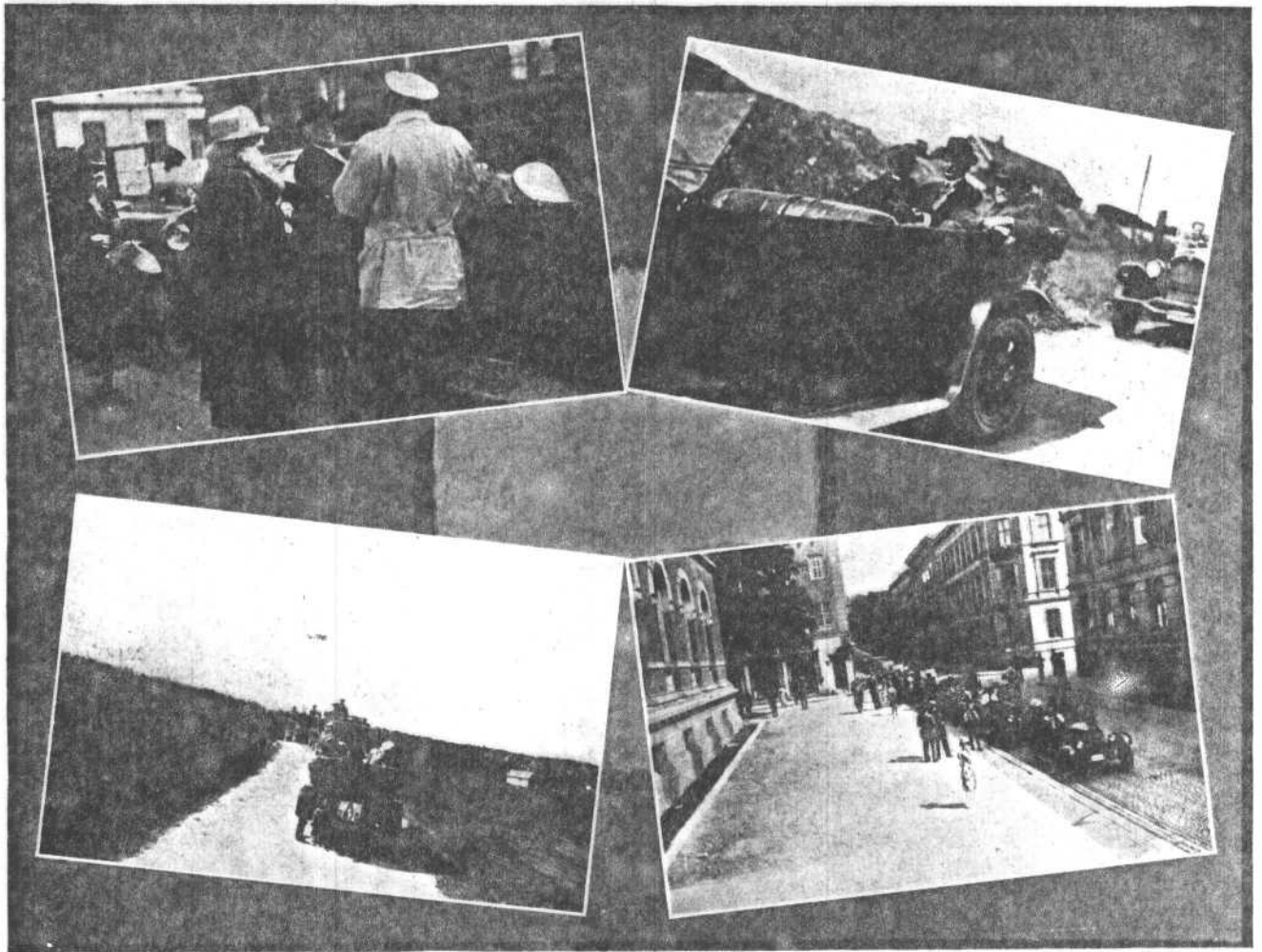
Folkfesten paa Fagernes

I KRISTIANIA

Da "Bergensfjord" til tonene av "Ja, vi elsker dette landet" la til bryggen i Kristiania, var flere tusen mennesker samlet for at ønske de reisende velkommen til Norge. En større komite bestaaende av ledende valdreser i hovedstaden, samt repræsentanter fra hovedkomiteen i Valdres, var fremmøtt og blev introducert til valdres-amerikanerne av Nordmands-Forbundets sekretær, hr. Sigurd Folkestad, som hadde stillet sig til komiteens disposition. Blandt de fremmøtte var ogsaa Amerikas minister, L. S. Swenson, som straks gik ombord for at ønske velkommen.

stabel Eivind Rosenvolds ledelse blev kjørt i ekstravogner til Frognersæteren. Den herlige tur opover til Tryvandshøiden, forbi de berømte utsigtpunkter langs Holmenkollbanen, hvorfra man hadde en henrivende utsigt over Kristianiafjorden og Vestre Aker med Bogstadvandet som en perle mellem eng og aaser, henrev gjestene til begeistrede utbrud om hjemlandets fagerhet.

Utenfor sportshallen, hvor velkomstfesten fandt sted, blev deltagerne fotografert i den lyse sommerkveld før man gik ind i festsalen.

Omkring i Kristiania

Mottagelsen og opholdet i Kristiania blev for valdres-amerikanerne en mindeværdig indledning til de øvrige festligheter. De tre dages ophold i hovedstaden blev saa rike paa begivenheter at de vist aldrig vil glemmes av de tilreisende gjester.

Dagen efter ankomsten hadde en del av de tilreisende foretræde for Hans Majestet Kongen, mens resten av følget under kyndig ledelse besaa de historiske museer, Oseberg-skibet og Akershus.

Festen paa Frognersæteren, arrangert av valdreskomiteen i Kristiania, var en i høieste grad vellykket og stemningsfuld høitidelighet. Den vil sikkert for deltagerne bli staaende som et av de vakreste og kjæreste minder fra disse festens dage i fædrelandet.

Baade verter og gjester i et antal av henimot 200

Det var ikke bare de til overdaadighet festlig dækkede bord, som fra første stund av satte alle i en stemning, som gjorde denne middag til en virkelig oplevelse, men det var først og fremst den gode aand som behersket deltagerne. Det var i ordets bedste betydning en festglad stemning.

Komiteens formand, inspektør T. Rogndokken, holdt talen for hædersgjestene, og talen besvartes av Valdris Sambands formand. Dr. T. Høverstad talte for Amerika, og hans tale besvartes av minister L. S. Swenson i en tale for Norge. Nordmands-Forbundets sekretær, hr. Sigurd Folkestad, talte for Luther Seminar, hvilken tale besvartes av dr. O. E. Brandt. Videre talte stortingsmand Ødegaard, hvis tale besvartes av prof. John Dahle. Pastor O. S. Fodnes hilste i varme

Hovedkomiteen og nogen av de norsk-amerikanske gjester

som besvartes av formand, dr. H. G. Stub. Tilslut talte tandlæge G. Øilo for kvinden som hustru og mor. Mellem talene blev der avsunget en række sanger.

Næste dag blev hædersgjæstene i 14 automobiler ført rundt byen til de mest seværdige steder og udenom byen til de vakreste landskaper. Det var en interessant og

Fra folkefesten ved Slidretun i Vestr. Slidre

imponerende tur. Valdresene i Kristiania har stor ære av sit arbejde for at hædre valdres-amerikanerne ved denne anledning. Glemmes bør heller ikke Amerikas vennesele minister L. S. Swenson og Nordmands-Forbundets styre og da særlig dets sekretær, hr. Folkestad, for al den hjælp og støtte som blev ydet gjæstene.

MOTTAGELSEN OG FESTEN PAA FAGERNES

Under valdres-amerikanernes reise til Fagernes flagedes der overalt. Baade gjennom Land og Aurdal var fremmøtt en mængde mennesker paa alle stationer. Som jernbanetoget stanset ved Fagernes spiltes "Ja, vi elsker" av Røn musikforening.

Hovedkomiteen var opstillet paa perronen og blev forestillet for valdres-amerikanerne. Stationen var stilfuldt smykket med norske og amerikanske flag. Et fælleskor sang en av Anders Underdal forfattet sang.

Hovedkomiteens formand, ordfører Alfstad, holdt en kort og grei tale. Han ønsket de reisende hjertelig velkommen til Valdres.

Derefter samledes man i den store spisesal paa Fagernes hotel til en middag for amerikanerne og en del indbudne gjæster, ialt omtrent 200 mennesker. Dyr-læge Onstad ønsket velkommen tilbords, og formand, dr. Stub takket for maten.

Med musikken i spidsen toget derefter alle til Valdres-museet, hvor ca. 2,500 mennesker var samlet, og hvor "Fjell-Ljom" sang en av kaptein Torbjørn Strand for anledningen forfattet sang.

Ordføreren, Erik Strand, holdt en alvorlig og gri-

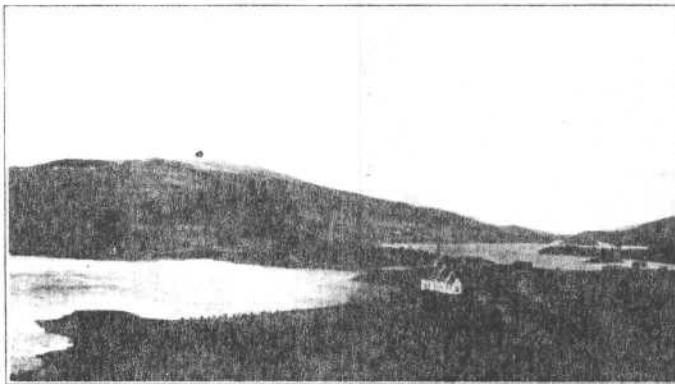
pende tale for valdres-amerikanerne, en tale som blev mottat med meget bifald. Valdres Sambands formand besvarte talen og takket for den festlige mottagelse. Han omtalte ogsaa valdres-amerikaneren Thomas Lajord og meddelte at nogen venner av Lajord hadde latt maleren Arne Berger male et billede av ham. Dette vilde de nu skjenke til Valdres-museet som en gave. Den yngste av Lajords døtre, Miss Carrie Lajord, foretok avsløringen av billedet.

Pastor H. Høverstad holdt et fængslende foredrag om Den Forenede Kirkes første formand, Gjermund Hoyne. Et maleri av Hoyne blev avslørt og overlevert som gave fra valdreser i Amerika til museet paa Fagernes. Mrs. Marit Loe fra Mpls. foretok avsløringen.

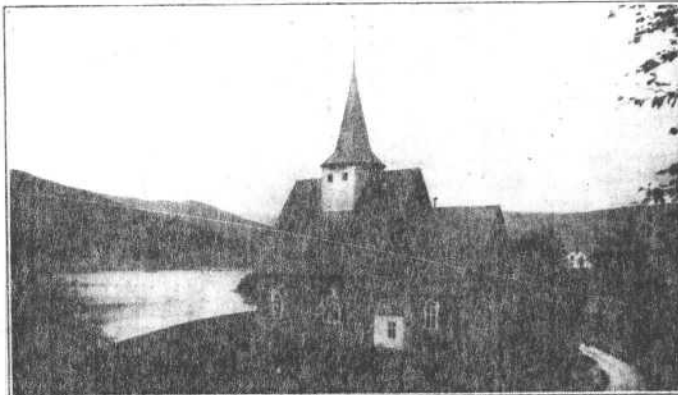
Valdres-museets formand, hr. O. K. Røgne, uttalte en hjertelig tak for den velvilje som frændefolket i Amerika paa denne maate la for dagen.

Fælleskorrene sang derefter en række nummer, hvorefter alle besaa museet og en husflidsutstilling.

Provst Dybsjord holdt en tale for Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika og stortingsmand Thune talte for fædrelandet. Festen avsluttedes med fyrverkeri.

Ulnæs kirke og omegn

Hovedkirken i Vestre Slidre

900-AARSFESTEN I VESTRE SLIDRE

Det var en værdig og storslagen festlighet som fandt sted i Vestre Slidre paa olsoksdagen den 29de juli. Store forberedelser var gjort. Man var sikker paa stor tilslutning, og følgelig maatte folkefesten arrangeres i fri luft.

Der hadde tidligere været lokalfester i de forskjellige herreder, og valdres-amerikanerne var spredt hos slegt og venner rundt omkring i de forskjellige bygder. Ved Olafs-festen samledes de igjen.

Kongen sammen med sin adjutant, kaptein Hartman, kom lørdag eftermiddag med automobil til Valdres. Kongen kjørte selv hele veien, og med undtagelse av fem minutters regn var der opholdsveir under hele turen. Strandefjorden og Slidrefjorden laa blikstille og avspeilet paa en henrivende maatte gaardene og liene opover paa begge sider.

Overalt langs veiene stod folk og ventet. Der fandtes neppe et flag opover bygdene som ikke var heist tiltopps. Eftersom kongebilen med reglementert fart gled opover dalen, lød hurrarop fra begeistrede unge struper og blomster blev kastet foran, i og efter bilen.

Utenfor den gamle, vakre prestegaard i Vestre Slidre hadde flere hundrede mennesker samlet sig for at ønske Kongen velkommen. Alt gik efter programmet, og omtrent kl. 6 svinget Kongen sin bil foran indgangen til prestegaarden.

Fra Kl. 8 til 9 kimet alle kirkeklokker i Valdres for at ringe Olafs-festen ind. Den ene sendte lyden videre til den anden langs fjeldvæggene i dirrende festlig stemning.

Samtidig begyndte det at regne. Det gik da først og fremst ut over Ella Ankers historiske skuespil "Olavbilæte", som tidligere var opført paa Fagernes og i Vang, og som nu i det egentlige festøieblik var kommet til Vestre Slidre og skulde opføres i det store provisoriske friluftsteater paa Slidretun. Trods regnet blev det allikevel opført, og Kongen overvar forestillingen. Fru Anker hadde paa grundlag av Snorre arrangert en række optrin fra Hellig Olavs liv og deltok selv ved opførelsen i Aastads rolle. Hellig Olav blev spillet av Henrik Børseth fra Det norske teatret, mens de øvrige optrædende var folk fra dalen. Særlig la man merke til den unge dansk-tyske sogneprest til Vang, Fyrwald, som utførte et par roller paa klingende valdresmaal.

Den store festdag blev indvidd med hornmusik fra Vestre Slidre kirketaarn. Samtidig blev den desværre ogsaa indledet med regn; men det lot ingen sig skræmme av. En vældig masse biler og en endnu mere imponerende menneskemasse drog fra alle kanter til kirken, prestegaarden og Slidretun.

Kirkeklokkene ringte da tiden for festgudstjenesten nærmet sig. Klokken i taarnet paa haugen blandet sig med de mindre klokker i den gamle stenkirke. Vestre Slidres hovedkirke er en av de ældste i landet. Den skriver sig fra det tolvte aarhundrede, og en vakrere

Kongen utenfor prestegaarden i Vestre Slidre

ramme om mindegudstjenesten kunde man neppe faa. Paa alteret brændte lys i de store messingstaker og de vidt bekjendte alterkalk, som er en gave til kirken fra biskop Salomonsen i Oslo i det 14de aarhundrede, var ogsaa at se paa alteret.

I prestegaarden var alle Valdres' sogneprester og ordførere, hovedkomiteens medlemmer og en del saasomt skilt indbudne samlet og gik — med biskop M. Bjønnes-Jacobsen og formand dr. H. G. Stub i spidsen — i procession til kirken. Straks efter kom Kongen og blev mottat av presteskapet i kirkedøren. Og hele tiden lød kimingene mat og mildt fra de gamle kirkeklokker.

Efter et orgelpraeludium holdt sogneprest Værne fra kordøren intimationstalen, hvori han mindet om dagens betydning for den norske kirke og det norske folk, og som stedets prest ønske han alle velkomne i Guds hus, alle langveis fra og alle fra Valdres. "Gud har gjort store ting mot oss derfor er vi glade."

Sogneprest Fyrwald forretet altergudstjenesten med spesielt utvidet høimesseliturgi. Hans messe og overordentlig vakre stemme var meget tiltalende. Derefter fulgte salmene "O store Gud, vi love dig" og "Min sjæl, min sjæl, lov Herren." Derpaa sang fælleskoret kantaten med tekst av Sigurd Folkestad og musik av prof. John Dable. Stipendiat Gunnar Malmin spilte orgel og Miss Dikka Botline sang solopartiet.

Efter at "Gud signe vaart dyre fedreland" var sunget staaende, besteg biskop M. Bjønnes-Jacobsen prækestolen og holdt en kraftig, mahnende tale for dagen.

Efter ny salmesang, korsang og postludium var den gripende og berikende festgudstjeneste tilende. Samtidig med festgudstjenesten holdtes der for en stor forsamling, som ikke kunde erholde billetter og plads i kirken, en friluftsgudstjeneste paa festpladsen, hvor provst

Kvarving og pastor Helge Høverstad talte. Desværre var friluftsgudstjenesten hemmet av regn, men den store forsamling holdt tappert ut.

* * *

Straks efter gudstjenesten holdtes festmiddag for omtrent 80 indbudne gjester i komunelokalet Slidretun. Spisesalen var flot dekorert. Over Kongens stol var riksvaabenet anbragt.

Provst Dybsjord had bordbøn og ordfører Bakken ønsket Kongen og de øvrige indbudne velkommen tilbords. Kosten var egte valdresk og den var god.

Efter at sulten var tilfredsstillet holdt stedets sogneprest, Værnes, en tale for Kongen og de tilreisende gjester. Kongen svarte i en udmerket tale. Han uttrykte sin glæde over at han var blit indbudt til denne sjeldne mindefest. Han vilde benytte anledningen til at takke de mange fremtrædende repræsentanter som var kommet like fra Amerika for sammen med Valdres' egne folk at feire mindet om kristendommens indfø-

relse i Valdres. Kongen sa han hadde talt med mange betydelige utlændinger som alle samstemte i at berømme nordmænds færd i utlandet. Han rettet en varm tak til nordmænd ute for den maate hvorpaa de hver i sin stilling repræsenterede fædrelandet i det fremmede. Han konkluderte med at utbringe en skaal for nordmænd i utlandet og rettet skaalen til de tilstedeværende valdres-amerikanere.

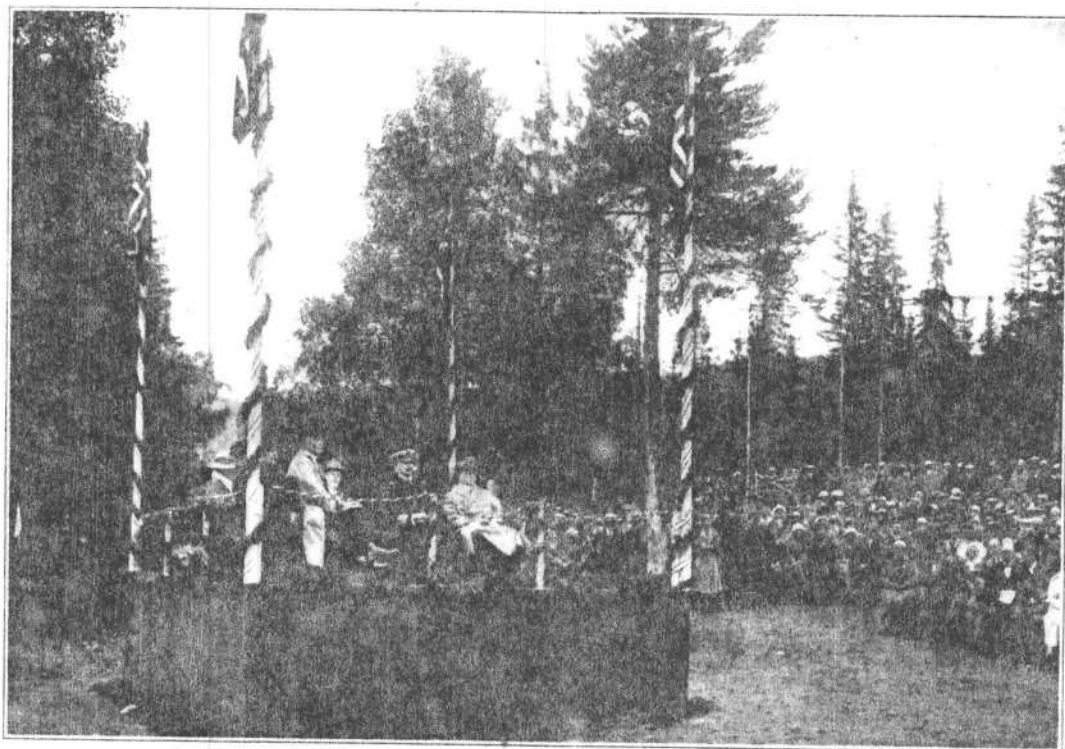
Festmiddagen forløp paa den mest hyggelige maate. Røn musikforening besørget taffelmusikken. Det bedste av alt var at regnveiret hadde gaat træt, og resten av dagen og kvelden var det godveir.

* * *

Over 3,000 mennesker var samlet ved folkefesten som begyndte kl. 5. Der var bænker paa festpladsen for 2,500. Resten maatte staa. Kongen indtok sin

syn som præget ministerens tale glædet ikke bare amerikanerne, som følte berettiget stolthet over sin fornemste repræsentant i fædrelandet, men den vakte opsigt og glæde blandt befolkningen i Valdres. Man hørte bakefter bemerkninger som: "Vi liker disse amerikanere. De er ikke bange for at erklære at de stiller sig under korsbanneret og hylder Kristi evangelium." Taleren blev mottat med stort bifald.

Efter endnu en velkomsthilsen til alle tilstedeværende betraadde dr. Torstein Høverstad talerstolen. Han var iført en pragtfuld nationaldragt og leverte hovedtalen om Hellig Olav og Valdres paa landsmaalet. Det vilde været av stor interesse at ha gjengit dette foredrag, men desværre maa vi gjøre som med mange andre ypperlige taler; nøie os med blot at nævne dem. Som bedste bevis paa at hans foredrag var baade interessant og godt utarbeidet kan imidlertid nævnes at skjønt han talte omtrent en time blev foredraget paa

Kongetribunen ved Olavsfesten i Vestre Slidre

plads paa den festlig smykkede tribune omgitt av en del av festens inndbudne repræsentanter.

Festen aapnedes av et musikkorps, hvorpaa festkomiteens formand, ordfører Alfstad, holdt en tale særlig rettet til Kongen, som han i velvalgte ord ønsket velkommen til Valdres.

Kongen besteg derefter talerstolen og holdt en kraftig tale, hvori han hyldet Olavs verk. Han sa at det var ikke hans hensigt at holde noget religionshistorisk foredrag; ti det vilde andre gjøre, men han lot heller ingen være i tvil om, at han ansaa religionen og den kristelige moral som en bærende kraft og et middel til at binde menneskene sammen og bevare deres institutioner. Han fremholdt ogsaa, at det Valdres som møtte Kong Olavs øine, var ikke det samme som vi saa idag. Med kristendommens indførelse oprandt en ny tids civilisation, som baade i aandelig og timelig retning har omskapt menneskene og de forhold hvorunder de lever.

Ordføreren talte dernæst for minister Swenson, som svarte med en tale for Norge. Det kristelige livs-

hørt med dyp opmerksomhet og mottat med sterkt bifald av den store forsamling. Efter foredraget var der sang av sangkoret, hvorpaa overlærer Arne Bergsgaard holdt et længere foredrag om "Olsok."

En del av prof. John Dahles kantate blev gjentat av fælleskoret, hvorefter professoren fik anledning til i bevingede ord at skildre valdresene heime og ute og Valdresdalen slik som han saa den i sin digteriske fantasi.

Sekretær Sigurd Folkestad holdt dernæst en kraftig og indtrængende tale for den norsk-lutherske kirke i Amerika. Formand dr. Stub besvarte den med en officiel hilsen og et fængslende foredrag om datterkirken i Amerika.

Efter ny sang av det udmerkede fælleskor blev en stor, vakker silkefane baaret frem og overrakt som gave fra Valdres ungdomslag til Valdris Samband. Denne del av programmet omtales særskilt paa et andet sted.

Sidste taler var biskop M. Bjønnes-Jacobsen, som skulde talt for fædrelandet og kirken, men som paa

grund av den fremskredne tid maatte indskrænke sig til nogen korte bemerkninger. Provst Dybsjord takket biskopen og uttalte ønsket om at Hamars bispedømme maatte længe faa beholde ham. Ordfører Alfstad avsluttet derpaa festen med en tak til alle som hadde været behjælpelig med underholdningen og arrangementet. Samtidig opsendtes et straalende fyrverkeri.

* * *

Den mindeværdige 900-aarsfest er forbi, og alle valdres-amerikanere med undtagelse av dr. O. E. Brandt er vendt tilbake til sine hjem og sit arbeide. Men for alle dem som hadde den lykke at faa overvære disse festligheter vil mindene altid leve. Den lille, djærve valdresbonde, ordfører Knut Alfstad, vil heller ingen glemme. Han lot til at være den dynamo som drev hele maskineriet, og han var paa færde overalt. Dertil var han festlederen, og man maatte uvilkaarlig beundre ham for de velvalgte ord hvormed han holdt

sine taler og introducererte festtalerne. Man forstod at han var ikke ordfører i Østre Slidre for ingenting. Men som dr. Stub uttrykte det, var det en drøi eksamen ordføreren gjennemgik den dag, og det var uten tvil med et dypt lettelsens suk at han avsluttet denne for komiteen og hele Valdres saa enestaaende ærefulde fest.

Kongens nærvær kastet ogsaa unegtelig glans over festen. Den som ikke før var kommet i personlig berørelse med Norges konge fik ved denne anledning en større forstaaelse av de egenskaper som har gjort ham saa avholdt av det norske folk. Og naar man bevæger sig blandt landbefolkningen og samtaler med den jevne men oplyste og indsigtsfulde bondemand, saa faar man et sterkt indtryk av at Norge er lykkeligere under kongedømmet end det vilde være under en republikansk forfatning. Folket i Valdres omfatter i alle fald baade sin konge og sin konstitution med ærbødig loyalitet. Ære være Valdres for det! —

VELKOMSTHILSEN

I anledning av Valdres-amerikanernes besøk sommeren 1923 ved 900-aarsfesten for kristendommens indførelse i dalen

Mel.: "Landkjending"

KOR:

Odin og Tor av Hvite Krist
senkedes i støv og grus.
Ni hundre aar han dalen raadde,
trygget sitt kirkehus. —
Frender fra vest nu kommer,
høier kne under hjemlig skjærsommer.

Hinsides havet slegten stred,
grunnet der sig gaard og grend.
Forrest i fremgangs frie fylking
seiret den smaatt om senn. —
Arbeidets lovsang klinger
over havet paa :, hjemlengsels vinger ::

SOLO:

Blodets lengsler bryter stengsler.
Gjensyns-kravet trosser havet.
Valdres klædd i sommerskrudet
rekker haand med velkomstbudet:
"Signet være møtestunden!
Dalens høitidsdag er runnen.
Slegtskaps baand og Olavs minne
fast i tro oss sammenbinde!"

UNISONT KOR:

Bygden bærer flaggets smykke,
rødmer — ung i gjensyns lykke.
Valdres klædd i sommerskrudet
rekker haand med velkomstbudet:
"Signet være møtestunden!
Dalens høitidsdag er runnen.
Slegtskapsbaand og Olavs minne
fast i tro oss sammenbinde!

Fast i tro! Fast i tro!"

TORBJØRN STRAND.

ORDFØRER ERIK STRANDS TALE

VED MOTTAGELSESFESTEN PAA FAGERNES

KJÆRE frender!

Jeg gjentar de ord som bror min sluttet med:

Fast i tro!

Jeg synes de gir et saa godt og korrekt billede av vaare kjære frender vestenfor Atlanterhavet. De har vært og er den dag idag grunntonen i de utvandrede valdresers liv og strev.

De er den kraft som har holdt dem oppe, stadig gitt nytt mot, staalsatt viljen. Og den har sandelig trengt til en god staalsetning.

Den faste tro paa Gud og paa de evner han har nedlagt i oss, den sikre tillid til ordet "Hjelp dig selv, saa hjælper Gud dig", har baaret gjennom alle vanskeligheter. Disse har for dem vært til bare for aa overvinnes. Og de har overvunnet dem.

Naar vi nu idag har den glede aa ha saapas mange og saapas gjeve representanter for vaare kjære skyldfolk iblandt oss, mener jeg mig fullt berettiget til med nogen ord aa bevise at jeg har rett aa si som jeg har sagt.

Vi gaar 70—80 aar tilbake og tenker litt paa de første pionerer, som vaare trange bygder ikke kunde skaffe albuenum. Vi synes vi ser dem med svære nistekasser, hvorpaa stod malt eierens navn og stedet han tenkte sig til for aa prøve aa finne utkomme for sig og sine.

Det var ikke saa greit. Ikke med et ord kunde man i det fremmede land gjøre sig forstaaelig, og forstod selv ikke et ord av hvad de sa til ham.

Man blev ekspedert som tillegg til sin ferdekiste. Men reisen var ofte baade lang og lei. Det krevdes fast tro for ikke aa fortvile, lenge før man naadde maalet for reisen.

De led nok mer enn vi skjønner. Men de var fast i tro, de kom frem. De fikk arbeide, og efter hvad de var vant til, god betaling; men det kostet faste armer og utallige svettedraaper. Og de lærte det aller mest fornødne av sproket, og lærte det forbausende fort. De fikk ord paa sig for aa være dyktige arbeidere og de var ikke bare faste i tro, de var ogsaa trofaste og paa-litelige. De fikk tiltro.

Men de var nokk utreist hjemmefra med et enda frommere ønske enn aa arbeide paa andres farm. De vilde faa sin egen. De ønsket aa skape sig sin egen heim, sitt eget Paradis. De slet og sparet, sparet og slet til de fikk betalt reisen, til de fikk lagt op saa mange daler, at de kunde kjøpe sig et par okser og en vogn og det aller, aller nødvendigste av behove, og saa gav man sig trøstig lykken ivold, og vestover bar det til statens billige land. Og her begynte slitet for alvaar. Man valgte ikke prærien, hvor pløgen kunde settes i, nei man maatte ha noget som minnet om Valdres, om fars og mors heim, med stein og bakker og ulende, her var det som hugen var fest. Her tok man fatt, hugget og grov, trælet og slet og blev aldri trett, og dog saa trett at man sov nokk om huset bare var gravet inn i jordbakken med nogen raatt tilhugne tømmerkubber foran. Aakerflekken vokste og glæden vokste med; ti her var man kommet i den lykkelige situasjon: Denne heim er min og mines. Kanskje nybyggeren efter 2—3 aars slit maatte forlate sin kjære heim, det

kom kanskje ikke regn. Det var trøstesløst, men motet lot sig ikke knekke, og livet var kjært. Det var aa tjene op nogen daler igjen og saa et nytt forsøk med aa skape egen heim. Og lykken staar den kjekke bi, forsøket lykkedes. Det blev en heim, det er ved fortsatt strev blitt en god heim. Et lite kongerike. De gamle har kanskje flyttet til et enda bedre; men sønnen eller sønnesønnen har fortsatt, og arbeidets lovsang klinger.

Senere utvandrere har kanskje hatt det bedre; men slit har de sikkert hat nokk av; ti Amerika har ikke bruk for andre enn dem som vil gjøre nytte for sig. Men ære være vaare kjære valdresgutter og valdresjenter. Dem har Amerika hat bruk for, og har det den dag idag.

Men valdressen skjønnte at mennesket lever ikke bare av brød. Aanden trenger ogsaa sin næring, først og fremst i ordet fra Gud. Man elsket og holdt fast ved sin barnelærdom. Man sørget for aa faa sine barn undervist i fædrenes gamle tro.

Kirken hadde altid staatt paa et høit sted for utvandreren tanke. Dette forandret sig ikke. Det var derfor saa naturlig, at saa snart nybyggerne var kommet over de aller første vanskeligheter, saa snart det hadde dannet sig en liten grend, maatte kirken reises; menigheten maatte ha sitt symbol, maatte ha sit centrum. Bidragene kom villig og fort; kirken — Guds hus — var innen kort tid reist, prest ansatt og nybyggerne kunde efter god gammel skikk samles til andakt, faa høre det gamle, evig unge, evangelium og i fellesskap syng sine kjendte og kjære salmer.

Kirkehuset var som alt det andre lite imponerende til aa begynne med; men det har ikke blitt glemt, det har vokset med. Kristus har ogsaa der "trygget sitt kirkehus", og budskapet, det glade budskap lyder fulltonende og uforfalsket. Atter "Fast i tro".

Over alt, i alle henseender har vaare kjære valdreser holdt maal. Nu vil vi finne dem blandt de dyktigste: Som farmere, som forretningsfolk, som prester og universitetslærere, ja i statenes styr og stell har de sitt ord aa si med.

Jeg har undgaatt aa nevne navn. Mange navn vilde være utmerket fortjent til aa nevnes, listen vilde bare bli saa altfor lang. Det er saa mange utmerkede menn og kvinner av dem tilstede her idag. Ingen skal nevnes frem for andre; men ingen skal heller være glemt. Det er en ære for vaare bygder aa ha fostret slike sønner og døtre.

Aa komme op og frem ved sit strev er en vel fortjent lønn her heime; men endda mere ute i det store fremmede; det er en triumf.

Det kan innebære en fristelse — en fare. Man kan saa lett komme til aa glemme sitt ophav, glemme den rot man er runnen av, og da har man mistet sig selv. Man er blitt en fremmed.

Et slikt skibbrudd har dere vaare kjære gjester ikke lidd. Det utmerkede nye er blitt et tillegg til det gode gamle. Dere har beholdt kjærligheten til Gud og troen paa ham.

Dere har beholdt kjærligheten til bygden og gamlelandet. Ja, vi vil sikkert faa høre at mange av eder ennu mestrer sit valdresmaal. Dere har øinet faren,

og dere har i tide gardert dere. Norsk-amerikanerne har dannet sine bygdelag, som holder vakt om fedre-arven. Og ære være valdresene, de var de første paa pletten. De har nu sitt aarlige valdresstevne, der de taler valdresmaal, spiser valdreskost og lever op igjen livet heime i Valdres — og lenges heim — og seiler heim paa heimlengsels vinger, til fars og mors stue, til stein og ur og fjell, der dere "sprang omkring som gutt".

Jeg nevner ogsaa andre utslag av deres kjærlighet til heimbygden. De mange 5 og 10 dalersedler som har funnet veien tilbake til Valdres og i særdeleshet den minnegave som vi fornylig mottok fra dere. Jeg benytter anledningen til paany aa si dere vaar inderlige takk baade for pengene og aller mest for den kjærlighet og det gode hjertelag som derigjennem har skaffet sit uttryk. Men mest har dere gledet oss ved aa være

tilstede ved denne anledning. Det er intet lite offer dere har brakt paa heimbygdens alter. Dere har reist fra alt for sammen med oss aa feire minnet om at dalens barn i 900 aar har været et kristent folk. Det offer dere her har brakt oss er for stort til aa maales. Dere har glædet oss og æret oss.

Det er vaart inderlige ønske og haap, at dere nu maa finne hos deres herhjemme ialfall noget av det som dere ønsket aa finne. Vi haaper, at dere vil kjennes ved oss som skyldfolk, og at dere maa ha nogen glæde av turen. Ikke bli alt for meget skuffet.

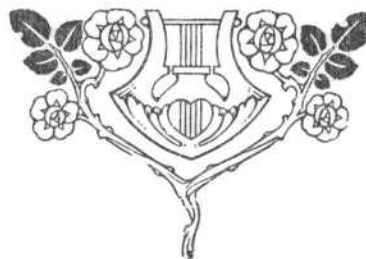
Vi ønsker dere alt godt, og vi ønsker, at naar dere efter endt reise atter er tilbake i deres kjære hjem der vest, vil finne alt godt der. Maatte dette vaart samvær bidra til aa vedlikeholde, ja styrke slektskapsbaandet og følelsen av aa være ett; ett som kristne, bundet sammen *fast i tro!*

HILSEN TIL HEIMBYGDEN

*frem sagt ved 900 aarsfesten i Vestre Slidre ved
professor John Dahle*

Arvegullet fra gjæve fædre,
som bygget heimlandets dal i Norden,
vundet i heimens laage stuer,
blev Vestheim-sønners styrkebelte.
Staal i armen og arbeidsglæde
smykket tunet i Valdresdalen,
ryddet de vide vinlandssletter,
skapte heim for de hundretusen.
Kjærligheten til Herrens ord,
til sang og saga og stordaadsminder
var solen, som saadde i heim og kirke.
Haabet som lyste med glans fra det høie,
fulgte i fjernlandets travle virke. —
Signet, I fædre, som lyset tændte,
saadde sæden den vingede, hvite,
skinnende rene som flagets striper,
som Mugnabræen i solfaldstider. —
Signet, du høvding, som korset plantet
i dalenes dal i sagalandet,
hugstore drott av Haraldsstammen,
til sidste gry dit minde skal hædres!
Flagets røde, "hjertebloedet",

dugge din dal med kjærlig hug!
Flagets mørkeblaa, "hjertebloedet",
frihetens merke i nord og i vesten,
maner til troskap i fædrenes spor.
Viker, I vonde vargevætter,
som legger aanden i bolt og lenker,
vil skape træller av frihetens mænd!
Løfter som Olav korsets merke!
Da skal vor dag vorde lys og fager,
da skal vi længe leve i landet.
Takk, I fædre, for alt I plantet,
som grodde og vokste til liv og lykke
i Valdresdalen, i Vesterheimen!
For alt fra heimdalens fædretun
som fylgte sindet med sang og skjønnhet,
med ærlig troskap og frihetstrang!
Nu lovsangstoner skal fylde dalen,
som klokker kimer paa Vestens vidder,
og klinger i hjertet som harpespil.
En takk til himlens Herre og Konge!
Vi synger hans pris i store akkorder
for slegtens, for livets herligste eie!

VALDRESFANEN

Den prægtige silkefane som av Valdres ungdomslag blev skjænket Valdris Samband og overrakt dets repræsentanter ved 900-aarsfesten i Vestre Slidre var ikke bare en høitidelig akt i festprogrammet, men det berører Valdris Sambands interesse og historie i saa høi grad at vi gjen-gir baade overrækkelsestalen av Valdres ungdomslags formand, hr. Olav Moe, og svartalen paa Valdris Sambands vegne av dr. O. E. Brandt.

Hr. Olav Moes tale er inspirerende og vil finde gjenklang i alle valdres-amerikaneres hjerter. Dertil gir den en udmerket beskrivelse av denne fane som i fremtiden vil pryde vore stevner og de store hundredaarsfestligheter i 1925.

Dr. Brandts svartale, hvori han tolket vor taknemmelighet mot vore kjære frænder i Valdres, er præget av hans dype kristelige livssyn. Som en trofast kirkenes tjener staar for ham den religiøse side av vor utvikling som hovedsaken, som den der i egentlig forstand bestemmer og saa vor jordiske livslykke. Han gikk ut av sin vei for at si noget behagelig om Valdris Sambands formand, men det vil han nok av visse menneskelige grunde bli tilgit. Hans alvorfulde tale slog an i Valdres og vil læses med særlig interesse av alle Valdris Sambands medlemmer.

* * *

Med Anders Underdal som fanebærer og fru Olav Moe og fru Underdal og et par smaa-karere som fanevakt blev fanen plantet midt imot forsamlingen i nærheten av kongetribunen. Den vakre gule silkefane med de symbolske billeder vandt almindelig beundring.

Hr. Olav Moe besteg derpaa talerstolen og holdt følgende overrækkelsestale:
"Gjæve frendefolk!

Valdres-ungdomen helsar heimkomne valdresar som

jaar har fare den lange veg over havet for saman med oss aa gle' oss over den stordaad som vart utført her i dalen for 900 aar sidan.

Rike minne har samla oss.

Olav Haraldson var ein stor mann og ein sterk konge som med klokskap og hard hand førde si hjertesak til siger.

Men det maa sannast: han fann valdresane heime. Her livde eit sjølvmedvite folk, adla av høg kultur, eit folk som ikkje skolv for fyrste storm. Gudstru og fedrelandselsk var glimsteinen i deira liv, det livde dei for og det var dei ogso viljuge til aa døy for.

Det sterke nasjonale live i landet i den tid sette sine merke ogso i Valdres — det kveikte hugen og staalsette folket.

At det kom til sterke brytningar millom kong Olav og valdresbøndene var naturleg og sjølvgjæve. Naar valdresene likevel her gav etter so kom vel det av, at den nye gudelæra var fylt av ei sterkare aand — ei stor livssanning — imot den gamle heidendom.

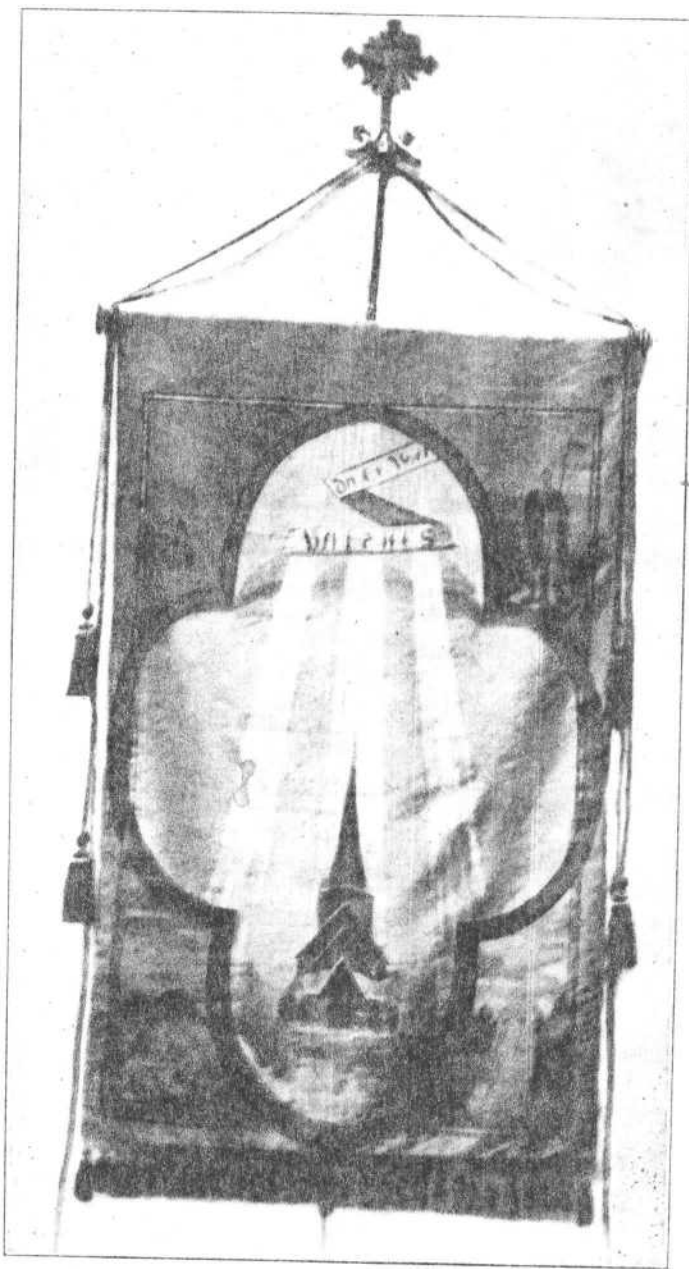
Vaare fædre bøygde seg ikkje for magta, men for livsretten. —

Og valdresane, som nordmennane i det heile, vaks seg større og sterkare enn nokon gong med den nasjonale Olavskyrkja som grundlag — auka og vaks i kultur og makt so lenge Olavs ett sat paa kongestolen i Noreg.

Det var Noregs stordomstid — den største i vaar saga.

Her var tru og von i landet og skapande krefter i folket.

I denne tid hadde den norske folkekulturen si rikaste blomning som glima av formsans og venleik. Byggestil og prydunst tok form og linjor etter vaar stolte natur og det rike folkeliv — fraa hjelkestova til kyrkjehuset paa vangen.

I Valdres fylgde folket so sterkt med at dei tilmed skapte si eigen kyrkjetype — den 4-søyla valdresstavkyrkja. I sæd og skikk og personleg framferd var valdresane so langt framme at det var det reine adelskap aa rekna. Som eit døme kan eg nemna slaget ved Hjørungavaag. Der var med ein heitte Gissur fraa Valdres — han var so fager og førde seg so høvisk og fornemt at Jomsvikingane tok feil paa honom og Haakon Jarl som er nemnt som Noregs fagraste mann i si tid.

I skaldskap og i musik var valdresane med dei fremste. Eg treng berre her aa nemna perlor i norsk folkepoesi som "Valdresvisa" og "Ro fjorden." Soleis ogso i folkemusiken. Der kan valdresane syna noko av det eldste og beste.

Her livde eit aandfullt eit friskt og eit lukkeleg folk — den tid og utetter. "Dei gav oss ein arv til aa gøyma" — kulturarven som me byggjer paa ogso idag — ute og heime. Og Olavkyrkja.

Det er dei høgsetesstolpane vaare sambygdingar tek med naar dei reiser ut og set bu i framande land.

Den som har havt den glede aa gjesta valdresar i andre land maa faa ei livande kjensla av at det som sterkast brenn i bringa deira der ute det er elksen til landet der vogga stod og morsongen lulla dei i svevn.

Dette er mest merkande i Amerika. Der var vidder og vidsyn so den sterke valdreskarakteren kunde faa heil utløysing.

I dette veldige rike i tevling med eit av dei mest framtsøke folk i verdi, har valdresane grunnlagt — ja skapt store bygder og byar so kav valdreske i sæd og i skikk og maalføring at ein kunde tru seg heime i Valdres.

Der er bygder med namn som Aurdal, Slidre og Vang og ei mengd med namn etter mindre stader.

Til vern um sine heimlege tradisjoner reiste valdresane fyrst av alle bygdelag i Amerika sin store bygdelagsfylking "Valdris Samband" der morsmaalet og heimelivet i Valdres er sett i høgsete i deira samkomor.

Det krinsar tankane um, det bankar hjarta for og det talar dei um saman og ved andre.

Ein finn her noko av det same som hja Henrik Ibsen daa han sat langt sud i landi og lengta og skreiv — han seier ein stad: "Til snelandets hytter fra sollandets kratt, der rider en rytter hver eneste natt."

Det er fedrahugen som i draumesyn sviv over heimlege strender.

Og attaat dette at vaare gjeve frender har rudd veldige vidder av det store amerikanske rike og bygt seg ein trygg, god heim der dei kan live sæle og lukkelege med sine, attaat det har dei livt sitt daglege liv som gode borgarar av det amerikanske rike paa ei vis som har sett glans over Valdresnamnet.

Gjæve, kjære frendar.

Denne dykar plikttruskar, denne respekt og høgvyrdnad for det heimlege — for den norske ettarven — fyller oss alle med elsk og age.

Og ungdomen i Noreg og i Valdres er sers oppglødd for det nasjonale hugdrag, som her kjem til syne. Det er i pakt med det arbeid me driv i den fri-lynde ungdomsrørsla her heime — og som faar uttrykk i denne verselina av Anders Hovden: "Heimatt til far, heimatt til mor og heimatt til fædraland."

For dette og alt dyk har vore for Valdres vil eg hermed paa valdresungdomens vegne hera fram ei hugvarm takk.

Og som eit synleg prov paa denne vaar takk vil eg be dykk taka mot ei fana til bygdelaget "Valdris Sam-

band" til takksamt minne fraa ungdomen i heimbygdene i Valdres.

Dei smaa bilæte som der er maala ut or vaar gamle soga med den gamle offerelden fraa heidendomen i venstre nedre hjørna og rett til høgge Einangssteinen — eit av dei eldste og merkelegaste kulturminne i heile Europa er vistnok dubbelt so gamall som kristendomen er i Valdres.

I øvste hjørna til vinstre er Vangssteinen som ogso var reist i Vang daa Olav Haraldson reiste her og grunnla den nasjonale kyrkja og spreidde den kristne læra i Valdres, og rett til høgge i øvste hjørna Olav som konge og reformator.

Mitt i feltet er kyrkja.

Ikkje Hedalskyrkja, som eit par hovudstadsblad hadde teke seg rett til aa melda eindagen, og heller ikkje nokor an bestemt kyrkje, nei Olavskyrkja — stavkyrkjetypa som so er kjend i Valdres.

I desse bilæte er det valdresungdomens tru og von at me her heime med vaare frender i Amerika kan sameinast i elsk og kjerleik til fødeheimen og fedragrunnen.

Fana er maala av ein valdres som no bur i Oslo, Tidemann Gjörud.

Og utformingi og ordningi ellers er utført av ei fane-nemnd med Reidar Skattebu som formann og frøken Schøyen og formannen i Valdres ungdomslag med medlemar.

Hermed gjev eg fana til eige og vareign til Valdris Sambands representant her paa stemma med bøn um aa levera den til sitt bygdelag i Amerika og i von um at fana altid kan minna oss um den dyra fedraarven vaar og liva paa den so at "naar fedrane sjaa att paa jordi dei kan kjenna sitt folk og sit land."

* * *

Dr. O. E. Brandt besteg derefter talerstolen og uttalte omtrent følgende:

"Ifølge paalæg av Valdris Sambands præsident, hr. direktør Sundheim, har jeg det æreshverv paa valdres-amerikanernes vegne at ta imot den vakre festgave fra hjembygdens ungdomslag.

En fane som denne har værd ikke blot som et skjönt kunstverk, men fremfor alt som et symbol. Naar det amerikanske Valdres her rækker haand utover havet for at gripe dette banner og løfte det høit derborte, er det først fordi vi deri skuer hjembygdens anerkjendelse av vor utvikling.

Valdres-amerikanernes liv og virke har i fremtrædende grad kranset sig om kirken. Det er geistlige foregangsmænd som er blit mest omtalt derute, saadanne som Juul og Høyme og J. M. Sundheim, og dernæst de læge kræfter som i usedvanlig stort antal mer eller mindre direkte har stillet sig i kirkens tjeneste. Vi kan ikke undgaa at nævne en A. M. Sundheim, som staar i spidsen for vort største forlag, og John Dahle, som er norsk-amerikanernes Behrens, Lindeman og Skaar i en person. Med ham bringer jeg idag hilsen fra Luther Seminar, i hvis tjeneste vi staar. Ved de høiere skoler i staten optræder en skare dygtige videnskapsmænd, saasom Veblen og Hanson. Vi har journalister som Hande, Chr. Brandt og Mohn. Om tiden tillot det, kunde vi opregne i hopetal. Repræsenter av valdres-æt som har sæte i kongres og legislatur eller beklær høie embeder i staten, og mange der har opnaadd ry som læger, jurister, bankdirektører og forretningsmænd. Det overveiende flertal av disse, saavel som den store grundstok av gaardbrukere og haandverkere, der holder maal i intelligens og foretagsomhet

med landets ældre borgerskap, er varme venner av vore kirkelige gjøremaal.

Spesielt har Valdris Samband, det ældste og maa-ske det mest toneangivende av vore bygdelag derover, med flid og held søkt at holde fjernet alt hvad der kunde by et kristent sind imot.

Naar da Valdresfanen gir kirken ærespladsen i sit midtfelt, er det en attest fra fædrebygden at vi gjør ret i at la kristendommen adle og hellige alle vore interesser.

Men et fanesymbol peker ogsaa fremover. Det er den anden grund, hvorfor vi valdres-amerikanere tar imot denne høitidsgave med tak av hjertets dyp, at den ildner os til at bygge høiere paa den grundvold der en gang er lagt.

En aandens høvding i gammel tid vandret op igjennem Korint, da denne stolte stad reiste sig efter den store brand. Da fik han, hvor et palads hadde kneiset her og der, se et usselt skur av halvt forbrændt tømmer, tækket med hø og straa, hæve sig op paa et vældig grundlag av porfyr mellem søiler av marmor indlagt med guld og sølv. Med dette underlige syn i frisk minde skrev han til statens folk: Paa saa kostelig en grundvold som Jesus Kristus, lagt i kirken engang for alle av Gud selv, sømmer det sig ikke at opføre træ,

hø og straa, men alene guld og sølv og kostelige stener.

Og hvad er Valdresfanens løsen? Bort med den Kristus-fornegtende videnskap, hovmodige hedendom og al falskelig saakaldt kultur, som fostrer selvforgudelse i princip og praksis. Bort med dette skrap av forgjængelig træ, græs og straa — likesom Hellig Olav satte ild paa avgudenes hov her i dalen! Se, det er korsmerket Hellig Olav holder frem deroppe. La da den korsfæstede, den opstandne og seierrike Frelser som en levende sandhetens og kjærlighetens grundsten reise sig i eders tro og eders færd til et uforgjængelig bygverk av guld, sølv og kostelige stener, et bygverk av ærefrygt for Herrens ord og av tjenende kjærlighet til hans folk!

Sambygginger!

Eders appel til os gjennem Valdresfanen finder gjenklang i valdres-amerikanernes hjerter. Om dette løsen vil vi glad og stolt danne med eder en straalende fylking, lik hine deroppe om Hellig Olav. Da vil der hjemme og derute reise sig altid nye Vangs- og Einangstener, av egte valdreskultur i sprog og sæder, i kunst, videnskap og virke, lysende æresminder over vore fædre, templer av sølv og guld og kostelige stener, fremvokset av grundvolden Jesus Kristus. Om dette banner slaar Valdres ute og hjemme ring."

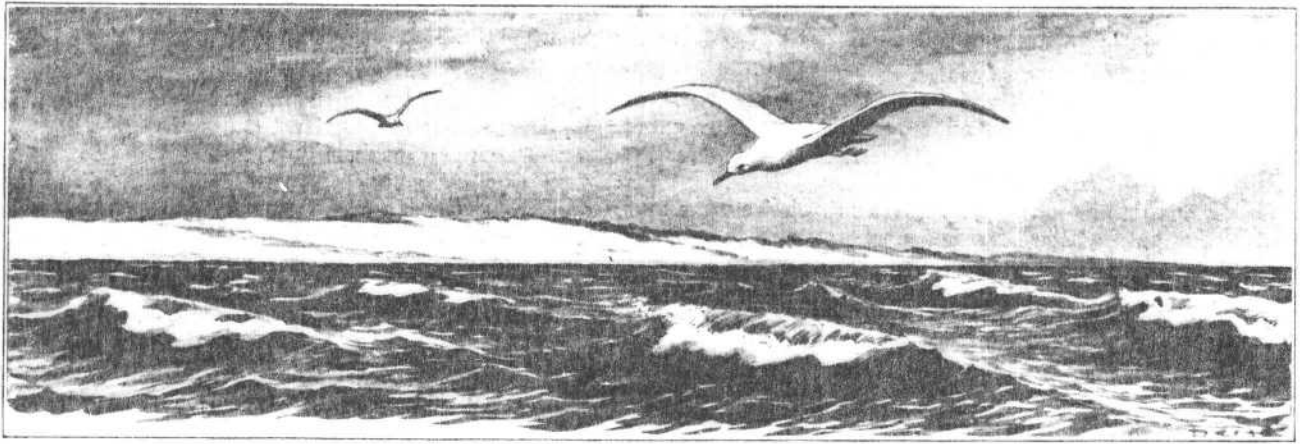
TANKER VED FØRSTE GLIMT AV VALDRES

20DE JULI 1923

Valdres! Valdres!
 Min barndomsdal!
 Saa skulde jeg endnu engang faa se
 dine fagre fjorder med gaarder og grender
 strødd som perler langs alle strender —
 dine elve og aaser og lange ller
 paa begge sier! —
 Og deroppe! borti blaalige bryn
 ser jeg i soldis det selvsamme syn,
 som sidst jeg saa:
 Tinder og topper i snehvite skrud.
 De staar der idag som da jeg drog ut.
 Dengang de viftet vemodig farvel —
 idag er det venlig velkommen igjen
 til Valdres — til barndomsdalen!

Hvi er det, at hvor i verden jeg fór,
 saa var og er du dalen der i Nord
 den gjildeste, fagreste, kjæreste?
 Derute saa ofte jeg saa
 en himmel likesaa blaa,
 fosser og fjell mægtigere,
 vang og venge prægtigere,
 fjorder og dale baade vildere
 og gjildere —
 men aldrig var der fjell eller dale
 hvis tale
 gikk slik i sjelen ind
 som din.
 Hvi er det?
 Aa, jeg skjønner det nu:
 Du er Valdres, min barndomsdal.
 Du har dine egne strenger derinde
 som ingen og intet kan røre som du,
 Valdres, min barndomsdal! —

HELGE HØVERSTAD.

VALDRES 900-AARSSKRIFT

ALLE vaakne nordmænd vet nu at Valdres paa en enesteaaende storartet maatte feiret 900-aarsdagen for kristendommens indførelse i den del av Norge. Da festlighetene fandt sted ved midtsommertide, saa gjorde ogsaa naturen sit til at forhøje festglæden, og de som var tilstede vil være enige i at det var uforglemmelige dage.

Tusen paa tusen samlet sig trods veir og vind og lange veier. Men endda blev det jo bare en liten del av de halvt hundre tusen valdreser som er spredt over kloden — for ikke at nævne de fire millioner andre nordmænd som ogsaa friskes op ved at høre om valdresenes store historiske høitidsfest. Og saa maatte det undes nutidens valdreser ogsaa at tænke paa de mænd og kvinder av norsk æt som stiger frem naar de selv er borte.

Av alle disse fraværende saa vel som uoverskuelike slechter i fremtiden, laa det nær at søke at naa saa mange som mulig. Og midlet maatte bli et mindekrift. Det er et solid bind paa 485 sider.

Æren for utgivelsen av dette verk tilkommer i første række redaktionskomiteen, som bestod av fire medlemmer: Redaktør G. O. Hovi, folkehøiskolelærer Olaus Islandsmoen, sogneprest J. Værnes og lærer Herman Karlsgot. Redaktør Hovi har levert skisser av et snes fremstaaende valdreser fra den nyere tid; folkehøiskolebestyrer Islandsmoen har gjort rede for veivæsenet i Valdres; sogneprest Værnes har beskrevet St. Olafs kirke i Valdres; og skolelærer Herman Karlsgot har sammen med Mikjel Sørliie et stykke om folkedigtning i Valdres. Alle medlemmer av komiteen har altsaa levert verdifulde bidrag; men deres største fortjeneste ligger dog maaske deri, at de har været istand til at faa en skare av de ypperste mænd i Valdres til at lægge saa meget grundig og samvittighetsfuldt arbeide ind i verket.

I forordet staar der: "For at undgaa en ikke ubetydelig utgift ved bokhandleres mellemkomst valgte man at distribuere verket gjennom interesserte og tjenstvillige kvinder og mænd i de forskjellige bygder." Heri ligger en opfordring til alle gode valdreser og for resten alle som er glad i Valdres og dets folk til at faa boken solgt; og den rent praktisk-økonomiske hensigt med denne anmeldelse er at følge denne opfordring og opmuntre folk til at kjøpe boken.

Denne averteringshensigt kunde vist opnaaes ved at

frembræve bokens sterke sider og saa si noget rigtig vakkert i sin almindelighet. Men naar en har læst den med opmerksomhet synes det næsten synd at fare frem paa denne maate med et slikt arbeidsstykke. I mindeskrifter av saapas stort omfang gaar der ofte med en del deklamatoriske øvelser hvis indhold ikke svarer til spaltrummet. I denne bok er det bare begyndelsen til en eneste avhandling som ialfald delvis falder for denne dom. I stedet for at slaa alt under et og bli færdig med boken i en fart gaar vi over til at se litt nærmere paa de forskjellige avhandlinger. Der er mange av disse, derfor blir der i hvert fald ikke meget for hver enkelt av dem. Som et hele blir anmeldelsen maaske hverken fugl eller fisk; men der skal da gjøres forsøk paa at dra tilbørlig opmerksomhet paa hvorledes disse brave mænd har lagt sig i sælen for at skaffe et stykke arbeide som kunde være til glæde og ære for sambygdingen saa vel som for hele norrønastammen.

Det blir i grunden bare litt utpluk hist og her — prøver kan det maaske kaldes. Og der er ingen bestemt regel for utvalget. Med mindre det kan ansees for en regel at nedskriveren tar det som han synes er saa vakkert eller viktig eller belærende eller interessant at han ikke kunde bare sig for at ta det med.

Mikkjel Fønhus, bokavlenes nutidshøvding i Valdres, har — man kunde vel si "naturligvis" — det første stykke, "Valdres, en naturskildring." Det er et sprudlenle naturdigt i bundet form. Saa besynderlig ungt og friskt. Det synes at være noget nær umulig at skrive slikt utenfor Norge i vor kloke og selvkloke tid.

"Valdres i hedensk tid" (Jan Petersen) er en meget letlæst og letfattelig og paa samme tid grundig redegjørelse for redskaper og andre ting som er fundet i jorden og som tyder paa at der har været mennesker i Valdres mindst 4.000 aar — længere tilbake tør han ikke gaa med bestemthet. Forfatteren haaber dog at der endnu findes oldtidslevninger som i fremtiden kommer for dagen. Med ulygt glæde fortæller han at først i september maaned 1922 blev det kjendt for den arkæologiske videnskap at der i Valdres findes gravrøiser fra bronsealderens tid. Han fik selv se otte av dem i Vang. Derved blev det absolut klart at der var fastboende folk i Valdres mindst 1.000 aar før Kristus—hvilket sikkert vil glæde alle patriotiske val-

dreser. Helleristningene i Valdres omtales nogenlunde utførlig, men forfatteren tør ikke uttale med bestemt-
het hvad de betyr. Denne hans forsigtighet virker nat-
urligvis betryggende selv naar han gjør dristige paa-
stande. Fremstillingen er saa levende at læseren glem-
mer de tusener av aar som er glidd forbi siden eierne
av disse oldtidssaker bodde i Valdres.

Anders Bugge gjør rede for 26 kirker "som man
med temmelig stor sikkerhet kan si har eksistert" i Val-
dres. Desuten peker han paa sagn som tyder paa at
der var tolv andre, saa der i middelalderen altsaa
skulde være ialt 38 kirker i Valdres. Den mindste —
"til 10 a 12 personer at rumme" — var et kapel paa
gaarden Søhus i Nord-Aurdal. Kirkeutstyret er skil-
dret med slik livagtighet at læseren maa følge hvert
ord med spændt oppmerksomhet. Det kommer uventet
for læseren at disse kirkegjængere trængte til saa
mange forskjellige apparater til sin gudsdyrkelse. De
forskjellige gjenstandes øiemed er forklarlig for dem
som kjender til de katolske kirkeskikker. Men der fin-
des dog endog ganske iøjnefaldende indretninger som
forfatteren ikke med bestenhet tør forklare. Bille-
dene og maleriene i de forskjellige kirker beskrives og
bedømmes i sine enkeltheter, og man faar det bestemte
indtrykk at forfatteren er ganske fortrolig med sit emne.
Det bør vel fremhæves at disse kunstsaker er laget
i Norge, og billedene viser at kunstnerne med sikker
haand har grepet formene ut av livet omkring sig,
medens personene og ordningen er hentet fra bibelen
og helgenhistorien. Man maa forbauses over hvor
flinke valdresene var til at bygge og utstyre kirker
i middelalderen — "ved indførelsen av reformationen
var der endog flere end man hadde bruk for." Næsten
komisk virker det at læse at efter reformationen
maatte der sættes ind vinduer saa folk kunde bruke
bøker—før sat menigheten i halvmørke og saa og hørte
paa de kunststykker som "geistligheten" utførte i en
avdeling hvor der var mere lys.

Det er selsagt at der gjøres rede for Vangs-
kirkens eventyrlige skjæbne. I begyndelsen av forrige
aarhundrede var den nok saa forfalden, og da der i
1839 blev bygget ny kirke blev der spørsmåal om hvad
der skulde gjøres med den gamle. Efter en del dikke-
darrer blev den solgt til kong Friedrich Wilhelm IV av
Preussen for 86 speciedaler 31 skilling og sat op "i en
temmelig forvansket skikkelse" i Bruckenberg, Riesen-
gebirge, Tyskland. Den blev indvidd "i nærvær av preus-
serkongen 28de juli 1844." Lomen kirke paa Nedre
Høve blev bygget i 1914 og er den yngste kirkebygning
i Valdres.

Kirkestellet maa ha været ikke saa litet aristokra-
tisk i gamle dage: "Hver gaard hadde sine faste ben-
ker i kirken. Derfor var de lukket med dører." Disse
dører er forlængst tat ut, saa benkene nu er aapne.

Thomaskirken paa Filefjell, som jo er indspundet
i saa mange underlige sagn, faar sig tildelt flere sider
av fængslende læsestof. Et digt som er brodert ind i
alterklædet anføres i sin helhet. I dette digt gjøres en
sammenligning mellem vantro og overtro, og av de to
uting heter det at vantroen er værst. Det gik saa
gemytlig til ved "gudstjenestene" ved og omkring Tho-
maskirken at myndighetene fik den solgt og revet ned
i 1808—1809, og dens merkelige indbo er spredt paa
mange hold. I vore dage gjøres baade religiøse og rent
folkelige krav paa en ny kirke paa dette sted.

Torstein Høverstad behandler "Folkekarakteren i
Valdres" med glødende kjærlighet til alt valdresk. Hans
skildring av valdresens folkelyne er djerv og træf-

fende. Han beklager at nutidens økonomiske livsfor-
mer piner sjælen ut av folk. "Kona og barni livde luk-
kelegare for femti aar sedan saman med hulder og
haugfolk enn no ilag med fremande skyttarar og hund-
dar." Det er betegnende at han øiner redning gjennom
vor tids dypere innsigt i den naturlige verdens væsen.
Videnskapens undere skal erstatte overtroens undere.
Hele avhandlingen virker som et digt. Se bare paa
slutningsordene:

"Valdris-aandi er enno berre i tidleg vaarløysing.
Sumaren har ho framfyre seg. Kvar einaste valdris
ber andsvar for at denne sumaren blir solrik; soleis
som livsens herre vilde det."

"Næringslivet" behandles med stor nøiagtighet av
Per Tuft. Bare litt over en procent av Valdres-landet
er dyrket, og naar dertil kommer naturlig eng og ut-
slaatt blir det endda bare 2.85 procent av det hele.
Der er 2,401 jordbruk, som med indmark og utslaatt
beregnes til en gjennemsnittstørrelse av 15 acres. Fol-
kemængden var i 1920 17,073. En sigd fra bronse-
alderen tyder paa at jordbruk blev drevet i Valdres
mellem 1800 og 500 aar før Kristus. For 1600—1700
aar siden var der mange fastboende mennesker hvor
der nu er bare sætrer (V. Slidre). Endda merkeligere
er det at der er saa mange fund fra stenalderen (om-
kring 2000 aar før Kristus) men saa faa fra den paa-
følgende bronsealder. Hvad gjorde de mere "civilis-
erte" bronsealdermænd med de simplere stenalder-
mænd? Forfatteren antar at Valdres "brødfødde sig
selv" i vikingetiden. Altsaa maa akerbruken ha staat
forholdsvis høit. Bygg har altid været hovedsæden i
Valdres. Der dyrkes endog litt hvete skjønt bygden
ligger mellem 1,000 og 2,000 fot over havet og paa
61de breddegrad. Bygg gir større avkastning i Valdres
end i Norge i sin helhet; likeledes poteter, men næper
meget mindre. Siden 1918 har der været drevet en
forsøksgaard i Østre Slidre, og den har bidrat meget
til en ny blomstringstid for akerbruken i Valdres. Be-
styreren, Haakon Foss, har selv skrevet en del av fore-
liggende avhandling. For amerikanske farmere vil det
være av interesse at faa vite at vinterrug saaes sam-
men med byg om vaaren — den skyter ikke aks samme
aar likevel, men blir moden 1ste—15de august neste
aar. Der er omkring 3,300 hester i Valdres og litt mere
end ett nautkreatur for hvert menneske. Der er om-
kring 10,500 sauer og samme antal høns. Av gjeter
er der 6,000. Valdres har 2,649 sætrer, altsaa litt mere
end en for hvert jordbruk. Valdreshesten har et me-
get godt rygte i Kristiania. Der er et vidtløftig slegt-
register over valdreshester, og dette gaar tilbake like
til 1848. Den mest berømte valdreshest var vistnok
"Tofterauen," som tilslut blev solgt til Frankrik for
\$2,400. Nogen aar før krigen var der 20,000 tamren
i Valdres; men under krigen blev der slagtet saa mange
at der i 1918 var bare 1,235 dyr. Nu stiger antallet
igjen. Der skal endnu rusle nogen bjørner i valdres-
skogene.

Om "Hagedyrkningen" skriver Gustav Ollstad.
Høiden over havet gjør at frugtavl er vanskelig. Der
dyrkes dog kirsebær og epler med nogenlunde held.
Ribs, solbær, stikkelsbær, bringebær og jordbær vokser
godt i alle valdresbygder. Forfatteren ivrer for at der
maa avles mere grønsaker.

For valdreser i Amerika er det særs interessant at
se et billede av "Hallvard Berghs plantefelt i V. Sli-
dre." I teksten staar der: "Hallvard Bergh har inn-
lagt sig stor fortjeneste av skogavlen."

Om veibygning i Valdres skriver Olaus Islands-
moen. Han begynner med samfærdselen over Valdres

i oldtiden, og naar han kommer ned til aaret 1854 tar han fat med grundighet, idet han viser lengden og bredden av hver veistub som blev bygget og angir i kroner og øre hvor meget staten og distriktet bidrog. Saa behandles jernbanene med samme grundighet, og tilslut kommer planer om at forlænge disse.

"Daa Valdres var kristna" (Oluf Kolsrud) tar op over 20 sider. Først er der en orienterende oversigt over kristendommens indførelse i Norge. Naar forfatteren kommer til Valdres anfører han Snorre ordret, men finder det vanskelig at faa beretningen til at hænge sammen i enkelthetene. "Brændpunktet" i missionsverket i Valdres synes at ha været omtrent slik: Mændene samlet sig for at gjøre motstand mot kong Olaf. Men i stedet for at slaas med dem skyndte han sig ut paa landet og brændte deres gaarder. Da mændene saa dette reiste de fra hverandre for at komme hjem og se hvad der kunde reddes — der var jo ikke bare hus men ogsaa kvindfolk og barn og buskap at sørge for. Stillingen var nu slik at det blev let at "omvende" disse folk til kristendommen. "Med eld og med magt vart Valdres kristna." Forfatteren fremhæver at Valdres var rikest paa kirker i den katolske tid, skjønt befolkningen var mindre end nu.

Sogneprest Værnes skriver om "St. Olavs kyrkja i Valdres." Naar han taler om kristenlivet i de brede lag i Norge gjør han særlig opmerksom paa at egte nordmænd "ikke kan taale at det som er skjult i hjertet skal tas frem og analyseres av Per og Paal." Valdresmaalet har stor fremgang i Valdres, og her bør prestene ta lærdom av lægprædikantene. Sektmakerne kan litet utrette i Valdres. Blandt disse nævner han dem som ivrer for kinamissionen. "Det er helst dei lause og vinglände karakterar og folk som hev liten opplysning i kristendom som mest vert lokka med."

Ole Thorsrud har nogen sider om Hans Nielsen Hauges virksomhet i Valdres. Dette stykke gir navnene paa en mængde mænd og kvinder som blev paavirket av Hauge og siden utmerket sig paa en eller anden maate. For manges vedkommende anføres fødsels- og dødsaaet. Tilslutningen var sterkest i Sør-Aurdal og Brufladt. Av utskielene nævnes bare et par, og disse er nok saa uskyldige.

Om vilde planter skriver Chr. Bekkedal. Der kan indtræffe frost hver maaned i aaret endog nede i bygdene. Der er tabeller som viser temperaturen, nedbøren og forskjellige planters høidegrense over havet i de forskjellige bygder. I en geologisk oversigt forklares grundene til plantevekstens eiendommeligheter paa de forskjellige steder. I Valdres er der ingen forstenete levninger fra den tid som laa foran isperioden. Men eftersom isen smeltet, kom den ene slags plante efter den anden ind fra syd og øst. Grannen er uten sammenligning det viktigste træ i Valdres, og den vokser op til 2,500 fot over havet. Koking av primost paa sætrene faar delvis skylden for at furuskogen er ødelagt paa flere høitliggende strøk. Bjørkeskogen naar tildels mere end 3,000 fot over havet. Foruten de i Norge almindelige træsorter forekommer der alm, og saa er der fundet vilde epletrær (Vang).

"Skulen sit maal" (Torstein Høverstad). Første del er en bevinget oversigt over valdresens religionshistorie. Grundtanken er: Slegtens liv har fra umindelig tid tat op valdresens sind — det er "renningen," som rækker langt bakom baade Odin og Thor, og i 900 aar har nu isletten i væven været "kvite Krist." Maleriene i den gamle vangskirke som blev solgt til Tyskland faar flere sider, og forfatteren anklager reforma-

tionen fordi den lærte valdresen til at vanvyrde sin egen kirkelige kultur. Der ligger harme i denne anklage.

Pontoppidans forklaring blev indført for næsten 200 aar siden, og fordringene til konfirmantene blev sat sa høit at mange maatte læse for presten i flere aar før de fik slippe frem til konfirmation. Eksempler: I 1743 var der i Slidre 48 konfirmanter, og av disse var der 29 som var over 20 aar. I 1744 var der 66, de ældste 28 og bare 4 gutter under 20 aar. I 1780 var der en som var 38 aar gammel. I Aurdal var der konfirmanter som var fra 40 til 50 aar gamle. I Slidre blev der i 1767 konfirmeret to "jenter" som var henholdsvis 63 og 66 aar gamle. Bøndene knep naar det gjaldt at betale skolepenger, og lærerne fik fra 4 til 10 speciedaler aaret i løn. I 1811 var der i Vang 4 lærere som hadde tjent 5 aar uten at faa sin løn, 16 riksdaler aaret. Skoleprotokollene viser at de fleste prester, lærere og konfirmanter gjorde sine saker bra. Der var omgangsskoler indtil 1860, og siden har skolearbeidet været drevet ved "faste skoler."

Paa side 294 opstilles følgende skoleprogram for Valdres:

1. Aa læra den unge ætti i Valdres lesa, skriva, rekna.
2. Aa læra den unge ætti aa sjaa einskapen millom Gud og verdi so motsednaden millom det menneskjelege og det kristelege løyser seg, og alle fag vert livslæra, med religion som høgste formi for denne livslæra.
3. Aa syna fram den unge ætti eit liv i kjærleik til andre, ikkje eit liv i sjølvsyn, eller bokstavtrældom og ukjærleg fordøming; og dermed forkynna ein storlyndt Gud som manar til aa liva for dei andre.
4. Aa liva rikstanken, Noregstanken inn i den unge ætti.

Mange norsk-amerikanere vil nok studse over et slikt skoleprogram.

Halvanden side (295—296) ofrer forfatteren paa at vise hvilken skolemester han hadde hat i sin mor og endog i husdyrene — det er vistnok et enestaaende billede, saa stort, saa vakkert.

Slidre konfirmantliste fra 1870 (Røn 24de mai) er anført i sin helhet. Hvor paalidelig karaktermerkingen er kan skjønnes derav at efter en pikes fulde navn staar der "saare dum." Mange var over 17 og 2 over 22 aar.

Sigurd Kolsrud har 8 sider om valdresmaalet, som skiller sig ut nok saa bestemt mot Gudbrandsdalen og Land paa østsiden og mot Sogn paa vestsiden. Visse endeformer har trængt sig ind fra øst: Den tykke "l" er kommet ind fra nord og øst, men den slap aldrig ind i Sogn! Trods høie fjell har hallingmaalet holdt sig tæt til valdresmaalet, saa der maa ha været samfølelse fra umindelige tider.

Arne Bergsgaard skriver under "For norskdom": "Den som er fødd og alen valdris, han blir inst inne i sin hug verande valdris til sin døyande dag. Han kan bli kristianisert eller amerikanisert, han kan bli ein god eller laak valdris etter som det fell seg; men valdris blir han. Han kan ikkje anna."

Han klager dog over at meget fanteri har trængt sig ind utenfra og været til ugagn for folket. Med flid drar han frem træk paa mange omraader for at paa-vise "kulturnedgang," paa-vise at livet derved er bli "armere." Et frelsende anker finder han deri at valdresmaalet endnu lever, "det viktigste av alt."

Erik Eggen skriver om musiken i Valdres og fremhæver at mænd som Grieg, Svendsen, Behrents, Linde-

man osv. tok op og bearbejdet melodier som de hentet fra Valdres. Som bevis paa at tonene er meget gamle nævnes at der er "kvarrtoner," medens vore skalaer ikke kjender til mindre end halvtoner. Eggen antar at langleiken som musikinstrument har sit urhjem i Valdres. Av 540 nummer i Lindemans "Ældre og nyere fjeldmelodier" kommer 130 — næsten fjerdeparten — paa Valdres.

Torstein Rudi har en kort men livfull skildring av "Valdres sogelag," som blev stiftet 2den mai 1915. En mængde fremstaende valdreser nævnes i dette stykke.

Kari Juvkam skriver interessant om gammel klæde- dragt i Valdres, og Hulda Garborg har et stykke om samme emne.

Det hemmelighetsfulde "juvkamskrin" omtales av prost Th. Barth. Der anføres underlige sagn, som er alt andet end hyggelige. Skrinet opbevares nu i oldsamlingen i Kristiania.

"Folkediktning" ved Herman Karlsgot og Mikjel Sørli tar op bare ti sider, men læseren drages mægtig ind i svundne aarhundreders poetiske liv. Det er eventyrlig og umulig, men der er magt i det.

Saa kommer nogen eventyr nedtegnet av navngjetne mænd, saasom A. E. Vang, Hallvard Hande og Hallvard Bergh.

"Fremskutte valdreser i Amerika" ved Juul Dieserud tar op over 30 sider, og der er 24 portrætter med formand Hoymes i spidsen. Prof. Torstein Veblen utpekes som den valdres der har "naad høiest som videnskabelig tænker." Hans "Theory of the Leisure Class" er verdensberømt. Pastor A. H. Gjevne nævnes som den lærdeste sprogmand blandt de norsk-lutherske prester i Amerika. Dieserud kalder formand Hoyme "den mest fremragende og mest sympatiske av alle norsk-lutherske prester i Amerika." Blandt rariteter bør nævnes at Juul Dieserud paa grund av sin avhandling om "Space and the World in Space" fik et anerkjendende brevkort fra selveste prof. A. Einstein, relativitetsapostelen.

"Vaare Pionerer" er et højestemt stykke av dr. J. S. Johnson.

"Valdris Samband" i Amerika er en grei fremstilling av denne organisations arbeide.

Om "Valdreser" har G. O. Hovi skrevet bokens sidste 59 sider. Det nytter ikke at søke at gaa ind i enkeltheter i dens rigdom av personallhistorie. Men læseren kan dog faa nogen smakebiter. Hvor mange vet at Hallvard Bergh, som var saa vel kjendt ved Luther College i syttiaarene, med tiden gjorde mere end nogen anden enkelt mand for at faa valdresmaalet indført som boksprog? At han fik istand 18 skogplantningslag i Valdres og derved blev landsberømt? At han som aldrig befattet sig med politik hadde storpolitisk fremtidsblik nok til i 1898 — syv aar før unionsopløsningen — at skrive et advarende brev til kong Oscar og raade denne til at sætte en svensk prins paa Norges trone og la Norge pusle uforstyrret med sit eget stel?

Da det lakket mot enden sang Hallvard Bergh ret ofte et vers som han selv hadde skrevet. Det er vakker og høver bra som avslutning paa det som her er rasket sammen.

Men først nogen faa ord om korrekturen. Naar folk utfører et saa samvitighetsfuldt og saare vellykket arbeide som denne bok, saa maa det føles saart at faa saa meget skjæmt ut. Der er steder i boken hvor nedskriveren sat aldeles fast. Det er ikke alle steder det er saa morsomt som hvor der tales om "St. Olafs College, Decorah" — eller om en mand som fødes i Amerika flere aar før hans foreldre kommer til Amerika.

Men nu gaar vi bent fra dette og ser paa Hallvard Berghs vers, som ifølge ovenstaende løfte kommer allersidst:

*Aa til himmelen eg stundar!
Hjaa min far finst mange rom,
naar i siste sveren eg blundar,
tak meg til din herlegdom!
Lægste stolen set meg paa!
Lat den tenarplass meg faa;
Gjev eit rom aat meg og mine!
Gjev oss rom blandt alle dine!*

TORBJØRN STRAND

Prinsen er slokna — eg stille staar,
tanken den søkjer attende:
Det var seg ein solfager Valdres-vaar
eg saag han paa heime-lende.
Han stod der so lys i sin venne-krins,
eg syntes han likna ein eventyrprins.
I undring eg spurde: Aa sei, kven er han?
Og svaret det kom: Det er *Torbjørn Strand*.

Og guten var fyllt utav vilje og mod
og evnene lot seg 'kje løyna.
So flaug han or reiret og fram det stod,
no vilde han kreftene røyna.
I jubel han svinga sitt smidige staal,
han vann sine sporar, han skimta sit maal,
og den som var djervast og fremst seg fann
var prinsen fraa Valdres, han *Torbjørn Strand*.

Og livet det skiftar i sæle og sut
og kjempa i striden kan veikna.
Det var no den vonfulle Valdres-gut
han lagdes tilsengs og bleikna.
Men suti han sløkte med song og med kvad,
han song til det siste so modig og glad.
I songen han steig til eit lysare land,
den blaaøygde prinsen, han *Torbjørn Strand*.

ANDERS UNDERDAL.

The EDITOR'S WASTE BASKET

SAMBAND

Published quarterly by
VALDRIS SAMBAND

Edited by
A. M. SUNDHEIM

Subscription price including membership dues to Valdris Samband \$1 per year, payable to
A. A. HALL, Sec.,
Mound - - Minn.

Samband utkommer uten anden forpligtelse end at det foreløbig vil bli sendt som kvartalsskrift til alle medlemmer av Valdris Samband som betaler sin aarskontingent — \$1.00 aaret. De som indsender kontingent for 1924 vil straks faa dette dobbeltheft, som gjælder for de to første kvartaler i 1924.

I neste nummer av *Samband* vil blandt andet findes en værdifull biografi av billedhugger Ole Fladager. I den forbindelse ogsaa en historisk beretning om den nylig reiste billedstøtte til minde om denne "Valdresdalens mest berømte søn." Det er en original skildring skrevet for *Samband* av forhenværende stortingsmand O. K. Ødegaard. Den vil bli illustrert efter original-fotografier baade av bygden, av gaarden Fladager og av billedstøtten paa Ivarshaug.

I sidst avholdte møte av Valdris Sambands styre besluttedes at avholdt dette aars valdresstevne i Minneapolis lørdag den 6te og søndag den 7de september. Der forelaa indbydelser fra flere byer i Nordvesten, som tilbød sig at arrangere gjestebø, automobilturner osv., men styret fandt at da vi iaar feirer 25-aars jubileum for Valdris Samband, det eneste bygdelag som kan se tilbake paa et fjerdedels aarhundredes bestaaen, saa var Minneapolis den eneste plads for festligheten. Komiteer valgtes og nærmere underretning vil senere bli meddelt.

Den komite som forestod utgivelsen av "Valdres 900-aarsskrift" forstod sin oppgave og evnet at løse den paa en saadan maate at det er en fryd at granske dette verk paa henimot 500 store sider. Det er ikke bare for at gjøre reklame at vi ofrer saa meget av vort knappe spaltrum paa en anmeldelse av dette

verk; ti det var et foretagende som av utvandrede valdreser fortjener den største paaskjønnelse.

Hovedkomiteen som arrangerte 900-aars jubileet i Valdres og indbød Valdris Samband at delta bestod av følgende:

Knut O. Alfstad, ordfører i Østre Slidre, formand.

Gunnar Hauge, sogneprest i Østre Slidre.

J. Værnes, sogneprest i Vestre Slidre. Samson Bakken, ordfører i Vestre Slidre.

Ivar Thune, Vang.

Erik Strand, ordfører i Nord-Aurdal.

Herman Karlsgot, lærer i Sør-Aurdal.

G. Klevgaard, lærer i Etnedal.

Nils Hovi, sekretær i komiteen.

Lokalkomiteer i de forskjellige herreder, hvorav presten og ordføreren var selskrevne medlemmer, samvirket ogsaa med hovedkomiteen.

Den komite i Kristiania som med meget stræv og stor gjestfrihet sørget for valdres-amerikanernes underholdning i hovedstaden sidste sommer, bør ikke alene erindres med tak av alle som hadde anledning at delta, men medlemmernes navne bør indskrives i Valdris Sambands historie. Komiteen bestod av følgende valdreser:

Inspektør T. Rogndokken, formand.

Asbjørn Berntzen, sekretær.

Kontorchef Johan Haugen, kasserer.

Grosserer O. A. Hall, eftersynsmand.

Overkonstabel Eivind Rosenvold.

Generalagent J. N. Dahle.

Lærer Andris Chr. Thune.

Skræddermester Endre Grythe.

Tandlæge G. Øilo.

Bygmester Knut Paulsrud.

Ekspeditør Nils Trosvik.

Utgiftene for maleriet av Thomas Lajord deltes i seks like dele mellem følgende: Syver Loc, E. C. Sønnesyn, Ole Rood, Andrew Dale, Peter Eimon og A. M. Sundheim. Desuten var der til Syver Loc indsendt \$11.00 som anvendtes til ramme og andre utgifter i forbindelse med overleveringen til bygdemuseet paa Fagernes i Valdres. Lajordfamilien ønsker at takke alle som paa denne maate hidrog til at hedre Thomas Lajords minde.

Som ventelig alle har læst i vore norsk-amerikanske blade, var dr. O. E. Brandt i julen paa besøk i Hedalen i Valdres. Ved den anledning overrakte han bygden et større pengebeløp som var indsamlet blandt hedøler i Amerika. Pengene skulde gaa til fondet for Hedalens vel. Ved samme anledning blev det ogsaa oplyst at Hedalen hadde motat av den store testamentariske gave fra Syver Bruskrud henimot 35,000 kroner. Bruskrud skjænket hele sin formue til heimbygden. Største delen av formuen var anbragt i faste eiendommer, som det tar tid at realisere, men naar alt er bragt i orden vil Hedalen faa et ganske betydelig beløp. Bruskrud ønsket at rentene av dette legat skulde gaa til lønning av egen prest for Hedalen.

Syver Bruskrud er et eksempel paa, hvorledes heimbygden bevares i kjær erindring av utvandrene. Han blev født i 1843 paa gaarden Bruskrud i Øvre Hedalen og kom i ung alder til Amerika. I likhet med mange andre arbeidet han sig frem til en rik og anset mand. I 1908 var han paa besøk i Norge og skjænket ved den anledning sin heimbygd et legat for trængende bygdefolk som nu beløper sig til omtrent 25,000 kroner. Syver Bruskrud døde for en del aar siden, og der er reist en bautasten til minde om ham paa Hedalens kirkegaard.

Siden 900-aars festlighetene i Valdres har dr. O. E. Brandt opholdt sig i Norge, hvor han har været gjenstand for saa megen hyldelse, at det ventelig vil bli overmaate vanskelig for en almindelig valdres i kunne nærme sig ham heretter. Men det skal sies til hans ros, at han ved enhver anledning talte vel om valdresene i Amerika, saa vi har god grund til at glæde os over den ære vort fædreland har bevist ham. Hos Norges konge hadde han to audiencer og blev dekorert med St. Olaf ordenens kommandørkors, likesom han som minister Swensons private gjest kom i berørelse med flere utenlandske diplomater saa vel som mange av Norges største mænd. Gjennem bispene Lund, Bjønnes-Jacobsen, Hognestad og Støylen fik han indbydelse til at tale i flere av landets største kirker. Disse indbydelse efterkom han saa meget som tiden tillot. Nu er han reist til Danmark, men før hans avreise hadde valdreslaget i Kristiania en stor og stilfuld avskedsfest for ham. Fra Danmark reiser han til England og Skotland og ventes hjem til tvillingbyene i juni maaned.

Alle som deltok i Valdris Sambands styver for en del aar siden vil erindre den gamle vennesele pionerprest Nils Brandt. Den 20de januar var det 100 aar siden han blev født i Vestre Slidre, Valdres. Han døde den 9de august 1921 i en alder av 97½ aar. I lang tid var han den ældste norsk-lutherske prest i Amerika. I 1849 tok han teologisk eksamen ved Kristiania universitet, og paa kald fra Kock River og Pine Lake menigheter i Wisconsin utvandret han til Amerika i 1851. I 1853 var han med at stifte Den Norske Synode. Han virket i sit første kald til 1865, samtidig som han var missionsprest og foretok lange og besværlige reiser i det vestlige Wisconsin, nordøstlige Iowa og sydøstlige Minnesota. Paa disse reiser præket han i loghytter, staller og skoglunder, alt eftersom veir og forhold tillot. I 1865 blev han kaldt til prest i Decorah og lærer ved Luther College, hvor han virket til 1882. I 14 aar var han Den Norske Synodes viceformand.

Det kan vel ikke godt undgaaes at meddele i *Samband* om den stilfulde banket som avholdtes i Odinklubben den 10de mars 1924 paa indbydelse av Valdris Sambands styre. Banketten var arrangert for at hedre Valdris Sambands formand i anledning hans utnevning til ridder av St. Olavsordenen. I den anledning hadde henimot 150 av hans venner indfundet sig, og ordenstegn og ordensbrev blev officielt overrakt av det norske konsulats repræsentant, Mr. H. Eberhart. Valdris Sambands sekretær, Mr. A. A. Hall, ønsket de forsamlede

velkommen og introducere aftenens toastmaster, den brillante redaktør Waldemar Ager fra Eau Claire, Wis., som selv er ridder av St. Olavsordenen, og som sørget for at festen ikke blev altfor alvorlig. Dr. H. G. Stub talte paa vegne av Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika og dr. M. O. Bøckman paa Luther Seminars vegne. Mr. O. O. Erling talte for Board of Publication, Mr. J. J. Skjørdalsvold for Augsburg Publishing House, jernbanekommisær O. P. B. Jacobsen for Det Norske Selskap, pastor Th. Eggen for Fairview Hospital, N. N. Rønning for Den Norsk-Danske Presseforening, prof. Gisle Bothne for bygdelagene og statssekretær Mike Holm for staten Minnesota. — Fru N. B. Thvedt holdt en opfriskende, morsom tale om hædersgjestens særheter og hvorledes hun i lange tider hadde gaat med følelsen av at han altid var sint. Einar Josephsen oplæste telegrafiske hilsener fra norske, svenske, tyske og amerikanske forlagsforretninger og fra personlige venner av hædersgjesten like fra Atlanterhavet til Stillehavet. Tilslut holdt hædersgjesten sin svartale. Festdige var forfattet av Waldemar Ager og N. N. Rønning. Et vakkert musikalsk program blev git av de tre musikalsk begavede brødre, doktorene Bessesen, og Miss Dikka Bothne sang, akkompagnert av Miss Marie Reque. Klokken var henimot 12 da forsamlingen reiste sig og sang "America" som avslutning paa en ualmindelig hyggelig aften.

MISS HELEN LOMEN BESØKER MINNEAPOLIS

En valdresjente fra eskimoenes land i det nordlige Alaska er for tiden paa besøk i sit barndomshjem i Minneapolis og St. Paul. Det er Miss Helen Lomen, datter til dommer Gulbrand J. Lomen i Nome, Alaska. Hun er født i St. Paul, hvor hun tilbragte sine barndomsaar, men største delen av sit liv har hun tilbragt i Alaska, hvor hun sammen med sine brødre er aktiv beskjeftiget med rensdyravl. Deres selskap eier nu en rensdyrhjord paa omtrent 45,000 dyr, vistnok den største privat eiede rensdyrhjord i verden. Hun kjører sit eget hundeforspand, og hærdet av et friluftsliv i det høie nord, deltar hun i alle de haarde strabaser som er forbundet med at vareta den store bedrift.

"I førsteinsten var en roundup fuld av rædsel for mig," sa Miss Lomen, "men efterhvert som jeg saa de brændermerkede dyr slutte sig til hjorden igjen og lot til at være fullstændig uskadt, blev jeg fortrolig med det."

Paa de ofte lange turer med rensdyrhjorden i den arktiske vildmark bruker Miss Lomen eskimodragt av skind fra top til taa.

Miss Helen Lomen

"Under midnatssolens lys eller naar den farverige solnedgang blander sig med solens samtidige opgang er det et vakkert syn at se en rensdyrhjord paa tusener og tusener av dyr græsse paa de store vidder under polarcirkelen," sa Miss Lomen.

"For den fremmede er der mange overraskelser i Alaska," sa hun. "En gang vi var paa en tur stanste vi for at overvære en søndagsgudstjeneste paa øen Lille Diomed. Paa Store Diomed, nogen mil længere vest, var det mandag, og der hadde beboerne sin vaske-dag."

Miss Lomen kan ogsaa fortælle om at der i Alaska ikke er bare sne og kulde, men at der om sommeren kan være saa sterk varme, at den driver eskimoene ut i Beringsjøen for at avkjøle sig. Da vokser gries og blomster like ind til kantene paa de evige isbreer, og myggen er en slik plage at man maa bruke tykke moskionet over ansigtet for at beskytte sig mot de blodtørstige uhyrer.

CROOKED LAKE VALDRESLAG

Canada har tidligere hat et lokalt valdreslag rundt Millet, Alberta, hvor mange prægtige valdreser er bosat. De opretholdt altid forbindelse med Valdris Samband. Men da tidsskriftet i 1917 ophørte at utkomme, sovnet ogsaa deres lag. Sidste sommer tok imidler-

tid T. K. Rogne initiativet til reorganisation og utsendte følgende indbydelse til alle valdreser i strøket rundt Millet:

Kom no valdreser alle so leva her i kringssile rundt us i vest; mø ska helse dei alle mæ næva o ynskji dei alt som er bedst.

Det er trøttsamt o slite aaleine, høire surren taa alle slags maal; du veit inkje mest ko dei meine, o kanskji det meste er skraal.

O ska mø kji druknast i flauten slik han vokse fra dag o te dag, maa mø heinast begynde paa sauimen o sy us eit nyt valdreslag.

O so ska mø tala um arven heilt fraa Valdres i Norge der nor, o so kan mø le aat den skarven so her vil forgjøime si mor.

O so ska mø skrive vor saga um alt mø i landet fik gjort, so at ætlinger aldrig kan klage at nordmannen gjøimde se bort.

Stevnet blev holdt søndag den 8de juli 1923. Over 50 valdreser tegnet sig som medlemmer, en kortfattet konstitution blev tilstemt og J. J. Anderson valgtes til formand, T. K. Rogne til sekretær eller sagaskriver og Chr. Moen til kasserer.

LITTERATUR

Prof. dr. Knut Gjerset ved Luther College, som for nogen aar siden utarbeidet den store norgeshistorie paa engelsk, har netop fuldført et andet meget betydelig historisk arbejde. Det er en islandshistorie, ogsaa paa engelsk, som i samvirke med Augsburg Publishing House er utkommet paa det store amerikanske forlag Macmillan Co. i New York. Fremragende historikere har ydet dette arbejde stor anerkjendelse, og der er allerede av Augsburg Publishing House solgt over 600 eksemplarer. Boken koster \$4.00 portofrit tilsendt.

The Norway Year Book 1924 er en bok paa over 500 sider. Den utkom i Norge, men er skrevet paa engelsk. Den indeholder oplysning om alt væsentlig vedrørende Norges styrelse, offentlige institutioner, naturherligheter, skibsfart, industriliv og kunst. Der er ialt omtrent hundrede artikler i boken, hver enkelt skrevet av en fagmand og forsynt med statistiske opgaver hvor emnet kræver statistisk belysning. Boken er at faa hos Augsburg Publishing House og koster indbundet \$3.00 portofrit tilsendt.

Kvartalskrift, utgit av Det norske selskab i Amerika og redigert av Wal-

demar Ager, har i lang tid været savnet. Selskapet har trængt den lille medlemskontingent til indkjøb av de mange guld- og sølvmedaljer som hvert aar utdeles som præmier ved de norske deklamations-kontester. Nylic utkom imidlertid et indholdsrikt hefte, som er sendt til alle medlemmer. Heftet indledes med billede og en interessant karakteristik av Peer O. Strømme, skrevet av W. A. Derefter følger femte avsnit av Waldemar Agers: Den store utjevning, referater fra selskapets aarsmøter og bestyrelsesmøter samt en oversigt over alle guldmedaljekontester og Sigvald Qvale sølvmedaljekontester som har været avholdt siden sidste nr. av Kvartalskrift utkom. Tilslut en nekrolog over to av selskapets ledende medlemmer: Engebret E. Ljøbeck og L. O. Thorpe. Den sidste var i mange aar selskapets kasserer. Foruten de aarlige guldmedaljekontester har der til dato været avholdt 189 sølvmedaljekontester. Det er et godt arbejde, og alle som er interessert i bevarelsen av norsk sprog i Amerika burde indmelde sig som medlemmer til sekretæren, Waldemar Ager, Eau Claire, Wis. Kontingenten er bare \$1.00 for aaret, eller om man sender \$10.00 paa en gang, saa blir man medlem paa livstid.

Hefte nr. 1 og 2 av Nordmands-Forbundets tidsskrift for 1924 er utkommet under ny redaktion. Det var med sorg vi erfarer at norsk-amerikanernes trofaste ven, sekretær Sigurd Folkestad, fratraadde som redaktør. I de henimot 4 aar han har fungert som redaktør har han levert os et tidsskrift saa underholdende og sprudlende friskt at det har været en virkelig nydelse hver gang et hefte ankom. Imidlertid kan det sies, at naar sekretær Folkestad paa grund av sit øvrige anstrengende arbejde har set sig nødsaget til at fratræde som redaktør, saa kan Nordmands-Forbundets medlemmer i Amerika lykønske sig med at hr. Ludv. Saxe er tidsskriftets nye redaktør. Om han ikke har levd sig ind i forholdene her i landet i samme grad som sekretær Folkestad, saa har han allikevel baade indgaaende kjendskap til og dyp forstaaelse av vore forhold, og vi følger os forvisset om at han er sund i sin bedømmelse. Desuten er han ikke en ny og uprøvet kraft i Nordmands-Forbundet. Ved siden av at være erfaren journalist er han vel kjendt baade med arbeidet og opgavene. I de to nummer som er utkommet under hans ledelse raader den samme gode aand som altid har præget dette tidsskrift og som har været en stor faktor i bygningen av den bro som fører like fra mor Norges hjerte til hendes utvandrede sønner og døtre i alle andre dele av verden.

THERE IS NO
SUBSTITUTE
FOR
GOOD COFFEE
ASK FOR
HOLSTAD'S

SIVERTSEN CLINIC

Opposite Fairview & St. Mary Hospitals
6th St. and 24th Ave. S., Minneapolis

Phone Geneva 2367

IVAR SIVERTSEN, M. D.
ANDREW SIVERTSEN, M. D.
OTTO F. SCHLUSSLER, M. D.
MATHIAS SUNDT, M. D.
RUDOLPH C. LOGEFEIL, M. D.
RICHARD L. DORGE, M. D.
A. W. DAHLSTROM, M. D.
M. P. BAKEN, M. D.
J. A. SIVERTSEN, Business Manager

DR. N. H. SCHELDROP

Kirurg

FAIRVIEW HOSPITAL . . . 8 til 1

KONTORTID 2 til 5

313-320 Syndicate Bldg., Minneapolis

DR. O. H. BAKKE

Physician & Surgeon

408 Syndicate Bldg., 519 Nicollet Ave.

Hours 2 to 5

Other Hours by Appointment
MINNEAPOLIS. MINN.

CARL M. ROAN, M. D.

Læge og kirurg

Konsultationstid: 1.30—4.30 efterm.

801-803 Masonic Temple, Minneapolis

Ingen timer paa søndag

N. L. ENGER

BOTH PHONES

Undertaker & Embalmer

(Licensed Embalmer)

412 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Av det nye maanedlige tidsskrift "Scandinavia", som utgis av senator P. O. Thorson i Grand Forks, N. D., og redigeres av Georg Strandvold, er nu fire numre utkommet. Sproget er utelukkende engelsk. De utkomne hefter er meget smakfuldt utstyrt. Baade papir, tryk og illustrationer er altsammen første klasses saker. Heftene indeholder ogsaa en mængde velskrevne og interessante artikler, og det er med en viss stolthet vi gjør opmerksom paa at ikke mindre end fire forskjellige valdres-amerikanere har levert veltidige bidrag i disse hefter. I januarheftet skriver redaktør Albert O. Barton om "Muskego, the Most Historic Norwegian Colony." I februarheftet har bibliote-

kar J. C. M. Hansen skrevet en biografisk skildring om vor høit fortjente landsmand "Thorvald Solberg, the First Register of Copyrights." I marsheftet har bibliotekar Juul Dieserud levert en meget interessant oversigt over "Norwegians in the Public and Political Life of the United States." I april-heftet er der en ypperlig artikel om "The Reindeer Industry in North America," av "renskykongen" Gulbrand J. Lomen.

Utgivelsen av dette tidsskrift er et interessant forsøk som i stor grad vil komme til at klargjøre det omtvistede spørsmaal hvorvidt der eksisterer en saadan periode i vor utvikling som dette skrift maa forutsætte eller om vi simpelthen hopper over den. Det er nem-

lig mange som mener at vort sprog inddebærer de største værdier vi har bragt med os fra vort fædreland, og vrager vi det saa opgir vi dermed ogsaa al virkelig interesse for vort fædrelands aandsliv og kultur. Baandet som binder sammen avskjæres og slegtsskapsfølelsene ophører. Den akademiske interesse for fædrearven som ganske vist har sterke spor i de yngre slegtled, er blit for let og svævende til at gjøre sig gjældende som en livsmagt.

At tidsskriftet appellerer til norrønastammen og upartisk blander norske, svenske og danske sammen til skandinaver og det skandinaviske folk kan fra et visst synspunkt være tiltalende, men gir ikke styrke. Selv de som føler sig sterkest knyttet til sit fædreland og sit folks traditioner kjender sig som norske, svenske eller danske og ynder ikke skandinavismens smeltepotte.

Imidlertid er "Scandinavia" et ypperlig tidsskrift, som vi ønsker stor fremgang. Baade utgiveren og redaktøren fortjener stor anerkjendelse for det for tjenstfulde foretagende.

Dr. Biornstad's
Clinic
 831 Second Ave. South. Atlantic 3587
 Minneapolis, Minnesota.

De indbydes venligst til at bese den bedst utstyrte klinik i Nordvesten. Utstyret koster en hel formue. Tyve aars stadig fremgang bak denne pioner-institution. Enhver behandling som lægevidenskapen kjender til kan erholdes her uten at reise til kostbare vandkurkilder langt borte fra hjemmet. Vi behandler spesielt kroniske, haardnakkede sygdommer som har varet i mange aar uten at der er opnaadd heldige resultater ved hjelp av de gamle metoder. Nerveonder, reumatisme, dyspepsia og forstoppelse, høit blodtryk, sukkersyke, hudsygdommer, lungesygdommer, katar, blære- og nyreonder behandles med bad av alle slags, elektricitet i tyve forskjellige former, "lyskur", deriblandt alpesollys, svensk sykegymnastik, videnskabelig massage, X-straal, *The Human Bake Oven*, indaanding av ozon, "hvilekur", diæt og alle Battle Creek metoder. Et besøk til denne vidunderlige Minneapolis-anstalt vil interessere enhver, syk eller frisk. Vi kan henvise til ledende læger og tilfredse patienter allevegne. Hvis De ikke kan komme personlig, saa skriv til G. Biornstad, M. D., beskriv sygdommen og forlang fri, belærende bok med fuldstændige oplysninger. Konsultation frit.

831 Second Avenue S., Minneapolis, Minn.

Professor Thorstein B. Veblen, bror av prof. A. A. Veblen, har utsendt en ny bok, "Absentee Ownership and Business Enterprise in Recent Times." Boken er utkommet paa B. W. Huebsch's forlag i New York men kan ogsaa bestilles fra Augsburg Publishing House. Bibliotekar Juul Dieserud skriver i "Valdreshoken" at skulde han nævne den mand av valdreser som her i landet er naadd høiest som videnskabelig tænkter vilde han ikke betænke sig paa at utpeke prof. Thorstein Veblen. Uten tvil har Dieserud ret i det. Det er store fundamentale spørsmaal han har kastet sig over, og blandt valdreser i Amerika staar han i en klasse for sig selv. Han er en like saa dygtig rothugger i aandens verdens som hans fædre var i haandens; men han vandrer paa stier, hvor selv de akademisk dannede valdreser ikke forsøker at holde følge. Det er de mange sociale problemer han tumler med, og det er gedigne saker han leverer. Enten man er enig i hans synsvinkel eller ikke, maa man beundre hans skarpe tænkeevne og de ofte rammende hugg han retter mot vort samfundsligeme. For den almindelige mand er disse problemer for tunge, men i kredse hvor nationaløkonomi studeres er han blit en autoritet som ofte refereres til. Det var især hans første større verk, "The Theory of the Leisure Class," som utkom for mange aar siden, som gjorde ham bekjendt i videnskabelige kredse. Siden den tid har han levert det ene veltidige verk efter det andet, hvorav ovennævnte sidste arbeide netop er utkommet.

Norse - American Centennial

Hundraarsjubilæet for den norske indvandring til Amerika

Ved aarsmøtet for bygdelagenes fællesraad som avholdtes i Minneapolis den 28de november 1923 besluttedes at gaa igang med forberedelsen til feiringen av 100-aarsjubilæet for den norske indvandring til Amerika. Den egentlige indvandring ansees at ha tat sin begyndelse med sluppen "Restaurationen"s ankomst fra Stavanger til New York i 1825. Den hadde 53 indvandrere ombord.

Følgende embedsmænd valgtes: Præsident, prof. Gisle Bothne ved Minnesota universitet; vice-præsidenter, dom-

avholdt av amerikanere av norsk herkomst, men at det ogsaa vil bli en begivenhet som vil sætte et dypt og ærefullt merke i vort folks historie her i landet.

Siden fællesraadets aarsmøte har bestyrelsen avholdt flere møter og komiteer er utnævnt.

Fredag den 8de februar holdt bestyrelsen og komiteene fællesmøte i Minneapolis. Programmet for festlighetene blev drøftet, og den store plan har allerede begyndt at anta fast form.

Det sidste farvel, 4de juli 1825

mer N. T. Moen, Fergus Falls, Minn., og grosserer S. H. Holstad, Minneapolis; sekretær, prof. J. A. Holvik, Concordia College, Moorhead, Minn.; kassierer, jernbanekommissær O. P. B. Jacobsen, Minneapolis.

Denne bestyrelse skal utgjøre eksekutivkomiteen for hundraarsfesten og blev paalagt at utnævne en programkomite, en finanskomite og en publicitetskomite.

Som det vil sees har bygdelagene god grund til at lykønske sig med et heldig valg av bestyrelse. Alle medlemmer er mænd som har gjort stor innsats i kulturell henseende og indtar fremskutte stillinger i det offentlige liv. Med en saadan bestyrelse kan alle bygdelag føle sig forvisset om at det ikke bare vil bli den største festlighet som nogensinde er

Alle var enige i, at tusener og atter tusener av norske indvandrere og deres efterkommere kan samles ved dette stevne og hædre og mindes den historiske begivenhet som fandt sted i 1825 og ved tale og sang, utstilling og optog at fremstille dette norske folks historie og innsats i den amerikanske nation.

I det øiemed er allerede den store Minnesota statsutstillings grund sikret, og festlighetene vil bli avholdt lørdag, søndag, mandag og tirsdag den 6te, 7de, 8de og 9de juni 1925. Den første dag, som altsaa blir lørdag den 6te juni, vies efter fællesraadets bestemmelse utelukkende til bygdelagene, som paa den dag vil avholde sine aarsmøter og om kvelden ha sine festlige tilstelninger i de forskjellige utstillingsbygninger.

Søndag den 7de aapnes festlighetene

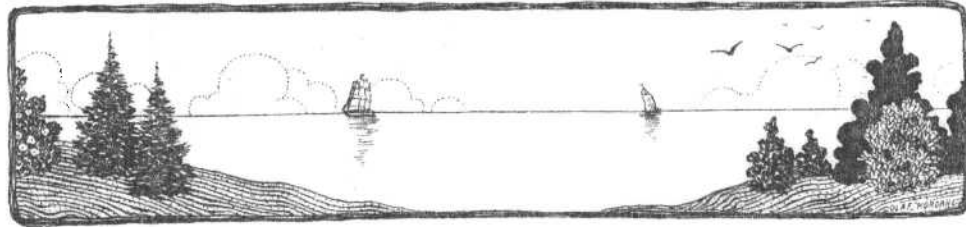
med festgudstjeneste. Eftermiddagen og kvelden skal vies til festtaler, offisielle hilser og koncerter. De andre dage vil indbefatte mere av det historiske og kulturelle i taler, sang, utstilling og optog. Alle store norsk-amerikanske læreanstalter har allerede lovt at avslutte skoleaaret i passende tid, saa deres sangkor, orkestre og musikkorps kan delta. Deriblandt er det store, velkjendte sangkor ved St. Olaf College.

Programkomiteen bestaar av følgende velkjendte mænd: Formand, stavangerpresten B. E. Bergesen, Minneapolis; Dr. C. D. Kolset, Benson, Minn.; past. O. H. Sletten, H. Askeland og past. N. K. Madsen, Minneapolis.

Finanskomiteen bestaar av en gruppe kjendte forretnings- og bankmænd i Nordvesten, hvorav følgende var tilstede ved møtet: A. G. Andersen, Fergus Falls, Minn.; P. N. Jacobsen, Hills, Minn.; C. F. Hjermsstad, Red Wing, Minn.; Olaf Ramstad, Thief River Falls, Minn.; A. C. Erickson, Albert Lea, Minn.; M. J. Rohne, London, Minn. (postadresse Northwood, Iowa); L. W. Gorder, H. M. Pryts og A. M. Sundheim, Minneapolis. Komiteens formand er E. G. Quamme, præsident for Federal Land Bank i St. Paul, Minn. Komiteen har senere tat indledende skritt til betryggelse av den finansielle side av festlighetene.

Publicitetskomiteens formand er Oscar Arnesen, chief clerk i Minnesotas legislatur, St. Paul, Minn. Denne komite vil bli delt i forskjellige subkomiteer, som skal vareta de forskjellige grener av arbeidet. En pamflet paa otte sider er netop utgit av denne komite. Den er paa engelsk og indeholder foruten en interessant historisk oversigt ogsaa et utkast til foreløbig program for festen.

Repræsentanter fra den norske stat og kirke saa vel som fra Canadas og vor egen regjering vil bli sikret. Det kan sies at en god begyndelse er allerede gjort. Komiteene bestaar av greie, praktiske mænd med klart overblik. Paa samme tid som det er haade ønskelig og nødvendig at disse festligheter feires utelukkende under bygdelagene flag, saa er der ved dannelsen av komiteer tat mest mulig hensyn til alle vore kirkelige og borgerlige organisasjoner, saa alle kræfter kan samarbeide for at gjøre disse festligheter til en stor national sak for det hele folk av norsk byrd i Amerika.

FLERE OG FLERE NORSKE

benytter nu de fordele som bydes de hjemreisende som ønsker at "se sig litt om paa veien". Cunard-linjens store og hurtiggaaende kjæmpedampere "Berengaria", 52.000 ton, 909 fot lang, "Aquitania", 46.000 ton, 901 fot lang, og "Mauretania", 30.000 ton, 790 fot lang, seiler fra New York hver uke. Paa mindre end seks dage ankommer man til Southampton, efter først et par timers ophold i den franske havn Cherbourg; siden med tog til verdensbyen London, hvor man paa Cunard-linjens bekostning deltar i en fri "sightseeing" tur. Fra England reiser man med norsk dampskibslinje til Bergen og derfra med Bergensbanen til Kristiania. Ingen utgifter i England; ingen toldundersøkelse; ingen pasvisering nødvendig.

Vil man heller reise fra Montreal, Quebec eller Boston, saa seiler der fra disse havner nye, store, moderne dampskibe hver uke. Inden De fuldbyrder Deres forberedelser for Deres reise, skriv eller erhold frie illustrerte beskrivelser.

Penger til Norge. Bruk Cunard "Money Orders and Drafts."

Henvend Dem til nærmeste lokalagent eller

CUNARD-ANCHOR LINES

Metropolitan Life
Building,
Minneapolis,
Minnesota.

To gilde bøker om valdresfolk

Minder fra Valdres

Av O. L. Kirkeberg

Disse optegnelser er, som forfatteren selv sier i forordet, ikke digt, men virkelighet. De personer han har skildret — alle sammen fra Ole Dønhaug til Ingri Meiningen — er fremstillet just som de gik og stod. Hvad der anføres at de har sagt, har de ogsaa sagt; det er ikke en tøddel overdrevet.

160 sider. Illustrert. Indbundet 75 cents. I omslag 50 cents.

Valdreser i Amerika

Aarboek 1922

Utgitt av Valdris Samband ved A. M. Sundheim

Med bidrag av A. M. Sundheim, S. Holland, Simon Johnson, Hjalmar R. Holand, A. A. Veblen, O. K. Ødegaard, Juul Dieserud, J. J. Skjørdalsvold, N. J. Lockrem, Nils Flaten, J. C. M. Hansen og Hallvard Bergh.

Her er en bok som vil bli læst med stor interesse baade av valdreser og andre norske folk. Den har historisk saavel som literær verdi som faa bøker der er blitt utgitt herover. Utstyret og billedstoffet er førstestoklasses — rigtig en gjev bok.

222 sider. Smakfuldt indbundet \$1.50.

AUGSBURG PUBLISHING HOUSE
425-429 South Fourth Street
Minneapolis, Minn.

IN MEMORIAM

*"En dalende dag, en stakket stund
er jordlivets blomst vor gave.
Og slegtene skifte som løv i lund
i jordens frodige have.
Saa synker vi stilt til dødens blund
blandt tusen forglemte grave."*

Saaledes er livets lod, og vore gamle pionerers og pionerkvinders rækker tyndes. Med vemod ser vi hvorledes den ene efter den anden flyttes bort fra vor midte. Av dem som siden 1ste januar 1923 er vandret bort har vi merket os følgende:

Mrs. Anna Elizabeth Mohn døde 1ste januar 1923 i sit hjem i Northfield, Minn. Ved Manitou Heights var hun den sidste som hadde været med fra St. Olafs grunnleggelse, og hun vedblev med levende interesse at følge skolen i dens fremgang og utvikling. Hendes foreldre, Iver G. Ringstad og Anna Brandt Ringstad, kom fra Vestre Slidre i Valdres; men selv var hun født paa en farm nær Decorah, Iowa, den 13de april 1853. I 1875 blev hun gift med professor Torbjørn N. Mohn, som var bestyrer av St. Olaf-skolen fra dens grunnleggelse til sin død i 1899. Trods den motgang og trængsel som møter alle paa livsveien, var det et rikt og lykkelig liv som avsluttedes ved hendes bortgang. For Valdris Samband var hun en god støtte. Hun tok levende interesse i alt dets arbeide og skrev en hel række erindringer for *Samband*. Hun efterlot sig 6 voksne og vel utdannede barn. Nu hviler hun ved siden av sin mand paa Oaklawn gravlund, hvor St. Olaf alumni og andre venner hadde reist en høi granitstøtte til minde om prof. Mohns arbeide for St. Olaf College.

Hans Evanson, veteran fra borgerkrigen, døde den 3dje januar 1923 i Mt. Horeb, Wis., 96½ aar gammel. Han var født i Sør-Aurdal i 1826, blev gift med Marit Iversdatter i 1851 og utvandret to aar senere til Amerika. De bosatte sig i Perry, Wis. Da borgerkrigen brøt ut, hvervet Mr. Evanson sig i det 13de Wisconsin regiment og tjente til krigens slut. Han var med general Sherman i den berømte marsj til havet. Efter krigens slut fortsatte han med farming i Dane county. Efter flere aars forløp døde hustruen. De hadde i sit egteskap syv barn. I 1882 egtet han Berit Stugaard, som fødte ham to barn. Hun døde i mai 1920. Foruten barna efterlot han sig 32 barnebarn og 38 barnebarnebarn.

Mrs. Tonette Skalet døde i sit hjem i Black Earth, Wis., 2ode januar 1923. Hun var født i Strandbraaten i Valdres i 1849 og utvandret med sin familie til Dane county, Wis., i 1869. I 1877 blev hun gift med Gilbert Skalet, som døde i 1916. De hadde fire barn, som alle lever. Sønnen Sever har fremdeles den gamle farm, hvor hun levde til 1908, da hun og hendes mand flyttet ind til nærmeste by, Black Earth. Baade i aandelig og legemlig henseende var Tonette

Skalet en usedvanlig kvinde, som nøt sine medmenneskers fulde tillit. Hun var ogsaa en sterk religiøs personlighet. Da den bekjendte Ingrid Meiningen Simley paa grund av høi alder fratraadde førerstillingen i kvindens organisasjoner, faldt det altsaa naturligt at Mrs. Skalet blev hendes efterfølger. Hun var en dygtig leder og hadde et klart blik over alt som rørte sig i tiden baade i stat og kirke.

Mrs. Ole Jørgens døde i Minneapolis den 5te mars 1923 i en alder av 79 aar. Hun var født i Reinli i Sør-Aurdal. I 1852 utvandret hendes foreldre, familien Hovda, til Amerika. De opholdt sig et aar i Dane county, Wis., men flyttet saa til territoriet Minnesota og nedsatte sig paa et homestead i Mower county, hvor de var blandt de allerførste nybyggere i den sydøstlige del av Minnesota. I 1863 blev hun gift med Ole Jørgens, der to aar tidligere var kommet fra samme sted i Norge og hadde kjendt hende fra barndommen av. Vaaren 1869 flyttet det unge ektepar til Otter Tail county, hvor de nedsatte sig paa et homestead ved Wall Lakes nordlige bred, omtrent fire mil øst for den nuværende by Fergus Falls. De gjorde turen ditop i en av de traditionelle "præriekonnerter", trukket av okser. Otter Tail county var den gang væsentlig en idyllisk jagtmark for Chippewa-indianere. Baade Mr. og Mrs. Jørgens tok aktiv del i arbeidet for at utvikle det nye distrikt, og Mr. Jørgens indehadde mange offentlige hverv. I embeds medfør maatte han ofte gjøre lange og besværlige reiser gjennom vildmarken, indtil strabasene paaførte ham en alvorlig sygdom, som ledet ham til med sin familie at vende tilbake til sit gamle hjem i Mower county. Han blev senere kjøbmand i byen Grand Meadow, men trak sig i 1893 tilbake fra forretningen og flyttet til Minneapolis, hvor han døde den 24de februar 1918. Jørgens var et høit skattet medlem av Valdris Samband og skrev flere ganger artikler baade for *Valdris Helsing* og *Samband*. — Mrs. Jørgens efterlot en bror, Herman Hovda, som fremdeles eier det oprindelige Hovda-homestead i Mower county; samt to ualmindelig begavede barn, professor Joseph Jørgens og Mrs. Manley Fosseen, som begge i en ikke fjern fremtid vil bli nærmere omtalt.

Mrs. Ole Thoreson, West Salem, Wis., døde den 6te mars 1923, 81 aar gammel. Hun var født i Valdres den 2den februar 1842 og kom med foreldrene, Jens og Astrid Severson, til Amerika i 1856. Familien bosatte sig i Bostwick Valley, hvor hun i 1861 blev gift med Ole Thoreson, som døde i 1912. Fire av deres otte barn lever. Hun blev begravet ved siden av sin mand paa Hamilton gravlund, som ligger tæt ved den gamle farm hvor de bodde i 21 aar, inden hun for 12 aar siden flyttet til West Salem.

Erik N. Ostegaard døde den 1ste mars 1923 i en alder av 70 aar. Han var født

i Amerika, men forældrene indvandret fra Sør-Aurdal i Valdres. I 1878 blev han gift med Berte Kirkeberg, søster til pastor O. L. Kirkeberg, som straks før var utvandret fra Valdres. Han bodde hele tiden paa en farm i nærheden av Clermont, Iowa. Enke og tre barn overlever ham.

Peder Gulliksen døde den 14de april 1923. Han var født den 23de oktober 1848 i Valdres. Kom til Amerika i tyveaars alderen og bosatte sig paa en farm i nærheden av Sawyer, Wis. Han blev gift i 1878 med Ragnhild Olsen, som døde i 1886. En søn og en datter overlever dem. Mr. Gulliksen var meget velstaaende og en usedvanlig gavmild mand. Ofte sendte han store gaver til velgjørende øiemed uten at oppgi hvem det kom fra.

Mrs. Marit Kval døde den 8de april 1923. Mrs. Kval var født den 9de september 1827 i Valdres og var altsaa ved sin død over 95½ aar gammel. Hun blev gift i 1859 med Halsten Kval. De utvandret til Amerika i 1878 og bosatte sig paa Kvals homestead, tre mil fra Grand Meadow, Minn. Hendes mand døde i 1905. I 1907 flyttet hun med en datter til byen Grand Meadow, hvor hun bodde til sin død. Hun efterlot en søn, som fremdeles bor paa "gamlefarmeren", og tre døtre, fem barnebarn og fire barnebarns barn. Hun hadde en god hukommelse og gode øine like til sin død.

Anna Mathilde Jevne sluknet som et lys i sin fagre ungdom. Hun var eneste datter til Mr. og Mrs. G. Gullickson (Jevne), som bor paa en stor, vakker farm nær Decorah, Iowa. Der blev hun født den 1ste september 1895, og der døde hun den 2den mai 1923. Sommeren 1914 var hun med forældrene paa besøk i Valdres. I 1917, mens hun var elev ved St. Olaf College, blev hun syk. I seks aar kjæmpet hun med den tærende sygdom som gnaget paa hendes kræfter, og tilslut brast livstraaden. Som hendes liv hadde været stille og fredelig, saa var hendes død. Faren er født i Amerika, men moren, Barbro Øile, indvandret fra Valdres.

John Mohn, søn av avdøde prof. Th. N. Mohn, døde pludselig av hjertefeil den 3dje juli 1923. Han var præsident for Mohn Printing Co. i Northfield, Minn., og redaktør av "United American." John var en høist vennsæl personlighet og er meget savnet av en stor vennekreds.

Pastor N. J. Lockrem døde i Minneapolis den 30te juli 1923. Han var født i Valdres den 27de november 1863, blev utdannet til prest i Amerika og var ved sin død prest i Superior, Wis. Han hadde flere tillidshverv inden kirken og tok aktiv del i Valdris Sambands ve og vel. For en del aar siden var han festtaler ved et av de aarlige stevner og var forfatteren av Helge S. Haugsruds biograf i "Valdreser i Amerika." Enke og en datter overlever ham.

Pastor A. L. Dahl døde den 10de september 1923. Han var født i Skrautvaal sogn den 16de november 1844. I 1869 utvandret han med sin mor til Amerika. De tre første aar gik han for det meste paa skole, men maatte slutte sin

DEN NORSKE AMERIKALINJE

VED KJØB AV BILLET

Til eller fra Norge

HUSK

"STAVANGERFJORD"

OG

"BERGENSFJORD"

der seiler direkte mellem New York—Bergen, Stavanger, Kristiansand og Kristiania. God forbindelse med alle andre steder. (Fra Bergen til Kristiania kan passagerene vælge enten de vil reise med baaten og se den storslagne norske kyst, eller reise frit med Bergensbanen.)

Veksler paa Norge til laveste kurs.

HOBE & CO., G. N. W. A.

319 2nd Ave. S.

Minneapolis.

Ikke en almindelig fortælling

"GUTTEN FRA NORGE"

VED N. N. RØNNING

Det er en fortælling, men ikke en almindelig fortælling.

Pastor D. G. Ristad sier: "Det er et forsøk paa at faa sagt noget om hvorledes religiøst liv arter sig hos norske folk enten de er i Norge eller i Amerika."

Guttens forældre er "læsere", og gutten forsøker at bli "læser", men faar det ikke til. Han lytter med hungrig hjerte efter forklaring paa hvorledes han kan faa "et nyt hjerte", men just som man holder paa at si det, saa sier man det ikke.

En lærer gjør ham begeistret for Jesu Kristi enesteaaende storhet, men en "læser" sier at læreren leder de unge paa veien til helvede.

Saa tænker gutten at han likesaa gjerne kan ha moro sammen med ungdommen. Det ender med sorg og skam.

Kommer til Amerika, hører om fem seks norsk lutherske samfund, og hvert vil gjælde for at være det mest lutherske. Overværer lavkirkelige og høikirkelige gudstjenester og blir endnu mere forvirret.

En fritænker raader ham fra at gaa til en kirkeskole. En kvinde blir rent forferdet da gutten spør hende om utvælgelsen og forskjellen paa de kirkelige retninger. Manden hendes sier: "La ham bare gruble, det har han godt av. Det er ikke for mange gutter som grubler."

Paa kirkeskolen kommer han sammen med alvorlig teologiske studenter og nogen letsindige gutter som var sendt dit for at omvendes. En student har hørt Robert Ingersoll, og guttene diskuterer bibelens inspiration. Gutten vil faa rede paa saliggjørelsens orden. En student svarer: "Saliggjørelsens orden, det er teologi det." Fortæller hvorledes han selv kom til klarhet.

En nat paa veien til en døende ungdomskamerat kommer den store krise i guttens liv.

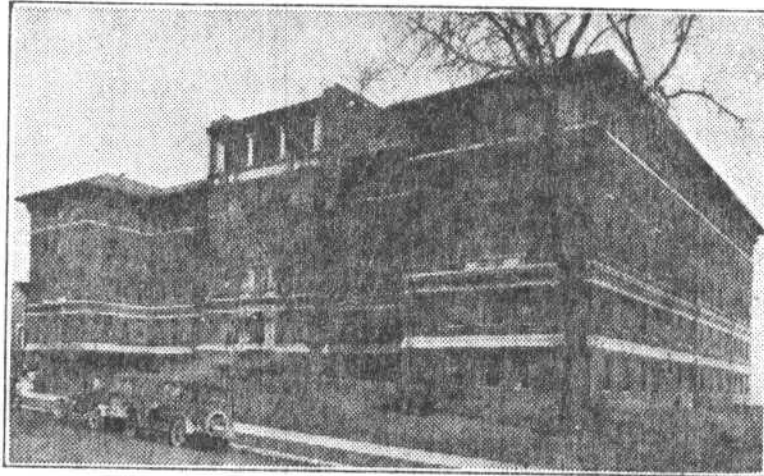
Der er skildringer av norsk og amerikansk natur. Der er sagn fra Norge og pionerskildringer fra Amerika. Naturligvis ogsaa en kjærlighetshistorie, eller rettere to. Men det egentlige ved boken er en ung sjæls utvikling med norske og norsk-amerikanske forhold som bakgrund.

Det er en fortælling, men ikke en almindelig fortælling.

"GUTTEN FRA NORGE"

212 sider. Indbundet \$1.25. Hefter 75 cents

Augsborg Publishing House 425-429 South Fourth Street
Minneapolis, Minn.

FAIRVIEW HOSPITAL

Sixth Street, between 23rd and 24th Avenues South
MINNEAPOLIS, MINN.

A modern, fireproof hospital operated by
THE UNITED CHURCH HOSPITAL ASSOCIATION

Lutheran Brotherhood

SUMMARY OF GROWTH

Year	Insurance in Force	Assets	Surplus	Int. Earned
1918	\$ 676,500.00	\$ 6,735.09	\$ 1,331.47	\$ 68.96
1919	1,115,000.00	19,830.45	5,396.84	356.94
1920	2,193,500.00	47,551.06	16,095.95	1,522.17
1921	3,123,947.00	96,302.23	26,417.64	3,608.30
1922	3,676,500.00	162,335.75	46,600.02	6,652.96
1923	4,112,500.00	237,789.34	61,282.75	10,779.18

Note the following facts: Our present surplus is \$61,282.75. Our interest earnings have paid our death claims. For every \$100.00 of reserve liability we have \$135.72. In 1923 we paid our policyholders more than \$6,000.00 in the shape of dividends or refunds.

For particulars write to

LUTHERAN BROTHERHOOD
938 Security Building Minneapolis, Minn.

Harold S. Fremgord

CLOTHING AND GENTS FURNISHING TAILORING

411 Cedar Avenue

Minneapolis, Minn.

skolegang og arbeidet saa i seks aar som fotograf i byen De Forest, Wis. I 1879 optok han teologisk studium ved Luther Seminar i Madison, Wis., og graduerte i 1883. Han blev derpaa prest for den norske menighet i Mt. Morris, Wis., hvor han ved sit hjertevarme væsen utførte et godt arbeide. Paa grund av svækket helbred resignerte han i 1911. Men da han kom til større kræfter igjen, antok han i 1912 kald fra nybyggerne rundt Bucyrus, N. D., hvor han virket et par aar. I 1915 blev han kaldt til at virke som hospitalsprest i Minneapolis. I det kald tjente han med stor samvittighetsfuldhet til sin død, som indtraf under en kort sommerferie. Med pastor A. L. Dahls død forsvandt en av de elskværdigste skikkelser som næsten daglig gik ut og ind hos redaktøren. Alltid var han i lyst humør, og alltid hadde han et opmuntrende ord at si. Dertil var han saa inderlig beskjeden. Han syntes altid at ville si: Du er nok snild som lar mig gamle stakkar faa være din ven. Mot syke og lidende var gamle Dahl aldeles storartet. Han hadde en naturlig evne til at bringe haab og trøst til alle som var anfeget, og han efterlot et virkelig savn ved vore hospitaler. Godgjørende var han ogsaa. Ofte har redaktøren tjent ham ved at bringe fem dollars og endog ti dollars til enker og fattige som han visste hadde det trangt. Selv etter hans død kom hans gode hjertelag frem idet han av sin lille formue hadde særlig betænkt de trængende. — Pastor Dahl blev gift med Gertrude Amundson i 1878. Hun døde i 1919. Han hadde fem barn, hvorav fire overlever ham.

Halvor Hansen (Odden) var født i Sør-Aurdal den 6te oktober 1844 og døde den 3dje oktober 1923. Han kom i 1866 til Amerika med seilskibet "Mannilla" og tilbragte omtrent 8 aar i Dane county, Wis., hvor han blev gift med Christine Lunde. En uke efter brylluppet reiste de til Trempealeau county, Wis., hvor de kjøpte land, og hvor han bodde til sin død. Han efterlater 8 barn. Hans enke overlever ham og bor paa det gamle homestead hos sin yngste søn.

Anders B. Nerby døde den 11te oktober 1923. Han var født i Hedalen, Valdres, den 12te januar 1857 og utvandret til Amerika med sine foreldre i 1867. Han var farmer og hadde deltatt i rydningsarbeidet paa flere steder i Nordvesten. Siden 1895 bodde han paa sin farm i nærheten av McHenry, N. D. Dødsarsaken var hjertelammelse, idet han blev fundet død ved siden av sin automobil paa vei til byen. Han efterlot enke og syv barn, to sønner og fem døtre.

Ingeborg Tvedt, født den 3dje december 1833 i Nord-Aurdal, Valdres, døde den 7de august 1923. I 1852 blev hun gift med Nils O. Tvedt, og i 1861 utvandret de til Amerika. I 1873 kjøpte de land i Trempealeau county, Wis., hvor hun bodde til sin død. Hendes mand døde for 30 aar siden. Hun var mor til 12 barn, hvorav 9 lever.

Mrs. Marit Moe, Brocket, N. D., døde den 3dje januar 1824. Hun blev født i Valdres for 66 aar siden. I 1885 utvandret hun med sin mand, Andreas

Moe, til Amerika. De bosatte sig først i Walsh county, N. D., men flyttet efter et kort ophold dersteds til Nelson county, hvor hun bodde til sin død. Den avdøde hadde en mer end almindelig tornefuld vei at vandre gjennom livet, fuld av sorg, skuffelse og gjenvordigheter. De hadde bosat sig paa frit regjeringsland straks før hendes mand døde. Hun blev saa enke og sat i trange kaar med fire barn at forsørge, hvorav den ældste var bare 12 aar. Det blev da for hende at rydde og bygge saa godt hun kunde. Men selv efter at nybyggerlivets strabaser var godt og vel overstaar maatte hun gjennomgaa meget av sorg og prøvelser. Hun var imidlertid en from, sagtmødig kvinde, hvis sjæl var lutret gjennom trængsel og motgang. Hun var et virksomt medlem av Sarnia menighet, og nu hviler den trøtte vandrer paa Sarnia menighets gravlund.

Ole A. Loe døde pludselig den 16de januar 1924. Han var født i Valdres den 3dje januar 1848 og utvandret til Amerika i 1869. Paa overreisen døde hans unge hustru. Han bosatte sig først i Wabasha county, Minn., flyttet saa i 1879 til Lac qui Parle county, Minn., hvor han blev gift med Ragnhild Strand. I 1901 flyttet han med familie til Silverton, Oreg., hvor han bodde til sin død. Han efterlot hustru, tre sønner og to døtre.

Mrs. Guri Aaberg døde den 11te januar 1924. Hun var født i Valdres og blev 73 aar gammel. Sammen med sin mand, Ole Aaberg, som døde for et aar siden, bosatte de sig paa et homestead i Pope county, Minn., hvor de opholdt sig i mange aar. For 35 aar siden flyttet de til Washington, hvor de den meste del av tiden bodde i So. Tacoma. En søn og en datter overlever dem.

Ole Hippe døde i sit hjem i Grand Forks, N. D., den 20de januar. Han blev født i Valdres den 16de august 1840 og blev altsaa henimot 84 aar gammel. I 21 aar hadde han bodd i Grand Forks. Han efterlater sig enke, tre sønner og tre døtre.

Mrs. Gunhild Docken døde den 22de januar 1924. Hun var født i Hedalen i Valdres den 10de april 1840. Hun kom til Amerika vaaren 1858 og blev straks efter gift med Tideman Docken, med hvem hun var forlovet fra Norge. De bosatte sig paa en farm i Mitchell county, Iowa, og var blandt de første nybyggere i St. Ansgar distrikt. Hendes mand døde for flere aar siden, og av deres 11 barn lever 8. Desuten overlever hun av 12 barnebarn og 4 barnebarns barn. Mrs. Docken var en ualmindelig sterk kvinde og efterlot et godt navn i det strøk hvor hun bodde i 65½ aar.

Amund A. Boe, som i over 40 aar har været farmer i Brenna township, N. D., døde den 24de januar. Avdøde blev født i Valdres for 77 aar siden. 21 aar gammel kom han til Amerika og slo seg først ned i Green Bay, Wis. Derfra reiste han om ikke længe til Goodhue county, Minn. I 1878 tok han atter vandringsstaven i haand og flyttet til Grand Forks county, N. D., hvor han siden bod-

ET PRAGTVERK

VALDRES

900-AARSSKRIFT 1923

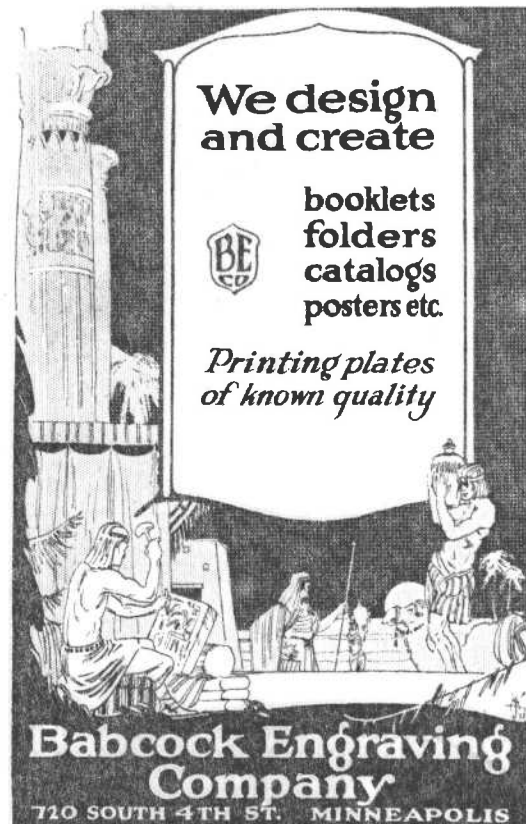
Indhold: Valdres — Valdres i hedensk tid — Kirkene i Valdres: 1. Middelalderen, 2. Den etterreformatoriske tid — Folkekarakteren i Valdres — Næringslivet i Valdres — Kommunikasjoner i Valdres — Daa Valdres vart kristna — St. Olavs kyrkja i Valdres — St. Olav Seigner — Litt om Hans Nielsen Hauges virksomhet — Litt om de ville planter i Valdres — "Skulen sitt maal" i Valdres — Valdresmaalet — For norskdom — Valdres og musiken — Sogelaget — Litt um gamal klæbunad i Valdres — Valdresbunaden — Juvkamskrinet — Folkedigting — Fremskutte valdreser i Amerika — Vore pionerer — "Valdris Samband" — Valdreser.

Med en mængde interessante billeder og portrætter.

485 sider. Trykt paa fint papir. I pragtbind \$3.00.

AUGSBURG PUBLISHING HOUSE

425-429 South Fourth Street,
MINNEAPOLIS, MINNESOTA

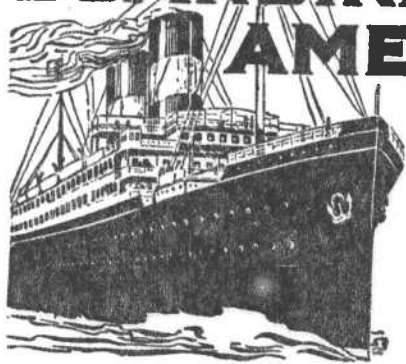
**We design
and create**

booklets
folders
catalogs
posters etc.

*Printing plates
of known quality*

**Babcock Engraving
Company**
710 SOUTH 4TH ST. MINNEAPOLIS

SCANDINAVIAN-AMERICAN LINE

Direct to NORWAY

Four Fast, Modern Twin-Screw
Passenger Steamers

"Oscar II"
"Frederik VIII"
"Hellig Olav"
"United States"

Royal Scandinavian and United States
Mail Service

MORE THAN FORTY YEARS' EXPERIENCE

in meeting passengers' every requirement. Travelers are assured that their comfort and enjoyment is a matter of personal concern to the agents and officers of the Line. Special Features: Moving pictures and lantern slides, all classes. Photographers' dark room. Wireless telegraph service day and night. An interesting magazine, the "Radio Press," is published on board. Daily concerts of ship's orchestra. The choicest foods, prepared by skilled chefs, afford a cuisine and a culinary service unexcelled anywhere.

For reservations and other information address

SCANDINAVIAN-AMERICAN LINE

123 South Third Street

Minneapolis, Minn.

INTERNATIONAL MERCANTILE MARINE COMPANY

WHITE STAR LINE
WHITE STAR-DOMINION LINE
RED STAR LINE
AMERICAN LINE
ATLANTIC TRANSPORT LINE
LEYLAND LINE
PANAMA PACIFIC LINE

The Largest Shipping Company in the World

Number of steamers, 115, of an aggregate register tonnage of 1,179,218
Tonnage building 42,800

A few of the steamers in the transatlantic passenger traffic are:

Majestic	56,551 Tons	Lapland	18,694 Tons
Olympic	46,439 Tons	Arabic	17,324 Tons
Homeric (New)	31,456 Tons	Pittsburgh	16,500 Tons
Adriatic	24,541 Tons	Doric	16,500 Tons
Baltic	23,884 Tons	Regina	16,500 Tons
Cedric	21,073 Tons	Megantic	14,878 Tons
Celtic	21,026 Tons	Canopic	12,268 Tons
Belgenland (New)	27,200 Tons	Minnewaska (New)	21,400 Tons
Minnekahda (New)	17,200 Tons	Minnetonka (New)	21,098 Tons

For travel information of any kind call at the Company's office.

O. E. BRECKE,
Manager N. W. Office

119 and 121 So. Third Street

Minneapolis, Minn.

Your Satisfaction
Is Our Success

The Paper Supply Co.

WHOLESALE PAPER DEALERS

Complete Lines

240-246 6th Ave. S.

Minneapolis, Minn.

de. Han overlevs av enke og tre barn. Mr. Boe var en velhavende men meget gavmild mand.

To bekjendte mænd av Ruste-navnet er nylig avgaat ved døden i Mt. Horeb-strøket, Wis. Den ene var Allen (Eling) Arneson Ruste, bosat i Blue Mounds township. Han var veteran fra borgerkrigen og hadde tjent i det 16de Wisconsin regiment. Han var født i Etnedalen, Valdres, i 1832 og kom til Amerika sammen med sine forældre da han var 18 aar gammel. De kom over Erie-kanalen og Milwaukee til Blue Mounds. Faderen døde 3 aar efter ankomsten. Mr. Ruste opnaadde den høie alder av 91 aar og efterlater fire døtre, 10 barnebarn og 9 barnebarns barn. Han var den sidste gjenlevende av dem som organiserte Perry norsk-luth. menighet i 1854. Begravelsen fandt sted lørdag den 9de februar sidstleden.

Den anden var Chr. O. Ruste, som døde sidstleden 12te februar i Mt. Horeb i en alder av 57 aar. Han var en meget anset og begavet mand, der hadde holdt mange tilidshverv. Han var ogsaa den som skrev Perry menighets historie til 60-aarsfesten. Han var altid paaferde for at forbedre ting og var en av strøkets mest nyttige og ansete borgere. Han var født i Blue Mounds i 1866 og efterlater enke og otte barn, der alle er voksne.

Mrs. Ragne Opheim døde den 24de januar 1924. Lungebetændelse bragte døden hurtig og uventet. Hun var født paa gaarden Sundheim i Nord-Aurdal, Valdres, den 8de juni 1850. I 1880 blev hun egtevidd til Mikkel Opheim, og i 1886 utvandret familien til Amerika. De bosatte sig i nærheten av Beaver Creek, Minn., hvor de siden bodde. Foruten egtefælle efterlater hun seks barn, en svigerdatter og to barnebarn. Fem søskende overlever hende, hvorav tre er her i landet og to søstre bor i Norge. Sambands redaktør erindrer Ragne med dyp taknemmelighet. Næst hans egen mor var der neppe nogen som utøvte større indflydelse paa ham i barneaarene end hun. Fra ungdommen av var hun sterkt religiøs paavirket. At leve som en opriktig kristen var hendes høieste maal, og det var ikke altid saa like til for en vilter smaaugt av avlægte regnskap for sin opførsel til hende.

Syver A. Moen døde den 3de februar 1924. Han var født i Jopladsen i Bagn, Valdres, den 5te juli 1843. Han var av Kulbrenderslegten, og hans mor var datter av den noksaa vel lokalkjendte "Gofa Kristafør." I 1884 utvandret Syver med sin familie til Amerika og bosatte sig i Green county, Wis., hvor han ved stor flid og sparsomhet arbeidet sig frem til velstand, og hvor han blev boende til sin død. Han overlevs av 7 barn, 36 barnebarn og 9 barnebarns barn. Hans hustru døde i 1920.

Mrs. Inga Gunnarson døde den 1ste februar 1924, bare 29 aar gammel. Hun var født av foreldrene Gulbrand og Ingeberg Haugen i Valdres den 2den januar 1895. Hun kom til Amerika i 1915 og blev i 1918 gift med Gunnar Gunnarson, som hadde farm nær St. Cloud, Minn. Der bodde hun til sin død.

BYGDELAG I AMERIKA

VALDRIS SAMBAND

- EMBEDSMÆND OG STYRE 1924
 A. M. Sundheim, formand, 425 4th St. So., Minneapolis, Minn.
 Iver C. Nelson, vice-formand, 820 20th Ave. S., Minneapolis, Minn.
 A. A. Hall, sekretær-kasserer, Mound, Minn.
 M. A. Weblen, 2730 Elliott Ave., Minneapolis, Minn.
 Ole Rood, 4016 18th Ave. S., Minneapolis, Minn.
 O. A. Hain, 920 14th Ave. S., Minneapolis, Minn.
 Andrew Dale, 1204 E. Lake St., Minneapolis, Minn.
 Ole Karlsgodt, 1601 44th Ave. N., Minneapolis, Minn.
 O. H. Opheim, 2441 32nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

CROOKED LAKE VALDRESLAG (Lokallag i Canada)

- J. J. Andersen, formand, Millet, Alta., Canada.
 T. K. Rogne, sekretær, Millet, Alta., Canada.

ANDRE BYGDELAG I AMERIKA BERGENSLAGET

- J. O. Stendahl, formand, 325 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

GUDBRANDSDALSLAGET

- Rev. M. Casper Johnshoy, Starbuck, Minn.
 Samuel Jackson, sekretær, St. James, Minn.

HADELANDSLAGET

- T. A. Walby, formand, Hudson, Wis.
 Louis Blegen, sekretær, Hudson, Wis.

HALLINGLAGET

- Prof. K. Lokensgaard, formand, Outlook, Sask., Canada.
 Prof. J. P. Hertsgaard, sekretær, Canton, S. D.

HARDANGERLAGET

- S. S. Tveit, formand, Albert Lea, Minn.
 S. A. Jordahl, sekretær, Fertile, Minn.

HURDALSLAGET

- Ludvig Gullickson, formand, 610 Hamm Bldg., St. Paul, Minn.
 L. J. Haug, sekretær, New Richland, Minn.

KONGSBERGLAGET

- H. C. Omholt, formand, Sacred Heart, Minn.
 Daniel Moe, sekretær, 507 19th Ave. S., Minneapolis, Minn.

KRISTIANIALAGET

- O. J. Haugen, formand, 501 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.
 B. Halvorson, sekretær, 1543 E. Lake St., Minneapolis, Minn.

LANDINGSLAGET

- H. A. M. Steen, formand, Northfield, Wis.
 C. M. Pederson, sekretær, Starbuck, Minn.

MJØSENLAGET

- Mens Mahlum, formand, Brainerd, Minn.
 C. F. Hjermsstad, sekretær, Red Wing, Minn.

NORDFJORDLAGET

- Rev. L. M. Gimmestad, formand, Orfordville, Wis.
 Dr. C. D. Kolset, sekretær, Benson, Minn.

NORDHORDLANDSLAGET

- E. O. Wasness, formand, Aneta, N. D.
 Elias Laknes, sekretær, Henry, S. D.

NORLANDSLAGET

- H. H. Borgen, formand, Duluth, Minn.
 S. W. Davidson, sekretær, 3621 Bryant Ave. S., Minneapolis, Minn.

NUMEDALSLAGET

- R. G. Reierson, formand, Belview, Minn.
 O. O. Enestvedt, sekretær, Sacred Heart, Minn.

RINGERIKSLAGET

- Vegger Guldbrandson, formand, Albert Lea, Minn.
 Edward Lian, sekretær, Fairdale, N. D.

ROMSDALSLAGET

- Prof. J. Tanner, formand, Moorhead, Minn.
 P. O. Hall, sekretær, Carpio, N. D.

SELBULAGET

- P. P. Hovey, formand, Atwater, Minn.
 O. H. Uglem, sekretær, Foreston, Minn.

SMAALENSLAGET

- Konsul P. Rove, formand, Milwaukee, Wis.
 Mrs. M. Rosness, sekretær, 271 Kent Ave., St. Paul, Minn.

SOGNELAGET

- E. R. Hopperstad, formand, Albert Lea, Minn.
 T. O. Ofsthun, sekretær, 1263 Hamline Ave. N., St. Paul, Minn.

SOLØRLAGET

- C. M. Berg, formand, McIntosh, Minn.
 O. K. Sæter, sekretær, New Effington, S. D.

STAVANGER AMTS LAG

- Rev. C. J. Eastvold, formand, Northfield, Minn.
 B. L. Belleson, sekretær, 320 Syndicate Bldg., Minneapolis, Minn.

SØNDFJØRLAGET

- H. Eikenes, formand, Overly, N. D.
 Olav Redal, sekretær, c. o. G. N. Hotel, Fargo, N. D.

SØNDHORDLANDSLAGET

- Rev. T. J. Severson, formand, Eagle Grove, Iowa.
 O. O. Estrem, sekretær, Jewell, Iowa.

SØNDMØRLAGET

- Rev. Thomas Rørstad, formand, Milan, Minn.
 Martin Spholt, sekretær, Madison, Minn.

SÆTESDALSLAGET

- Bjørgulv Bjørnaraa, formand, Wanke, Minn.
 Olaf Neset, sekretær, Thief River Falls, Minn.

TELELAGET

- I. O. Sæter, formand, Fosston, Minn.
 Mrs. A. Leifson, sekretær, 911 College St., Fargo, N. D.

TIMEBULAGET

- R. N. Aarestad, sekretær, Hanley Falls, Minn.

TINSJØLAGET

- Gunder Odlegaard, formand, Erskine, Minn.
 Lars Stenson, sekretær, Oldham, S. D.

TOTENLAGET

- Johan C. Gran, formand, Spring Grove, Minn.
 A. K. Henswold, sekretær, Hickson, N. D.

TRØNDERLAGET

- Edw. G. Hammer, formand, Zumbrota, Minn.
 Prof. Wm. P. Rognlie, sekretær, Grand Forks, N. D.

DALENELAGET

- A. O. Ueland, formand, Halstad, Minn.
 T. T. Fuglestad, sekretær, Cooperstown, N. D.

VOSELAGET

- Wm. Nelson, formand, Deerfield, Wis.
 K. A. Rene, sekretær, 1248 Jenifer St., Madison, Wis.

ØSTERDALSLAGET

- Hon. N. T. Moen, formand, Fergus Falls, Minn.
 T. O. Udby, sekretær, 3505 19th Ave. S., Minneapolis, Minn.